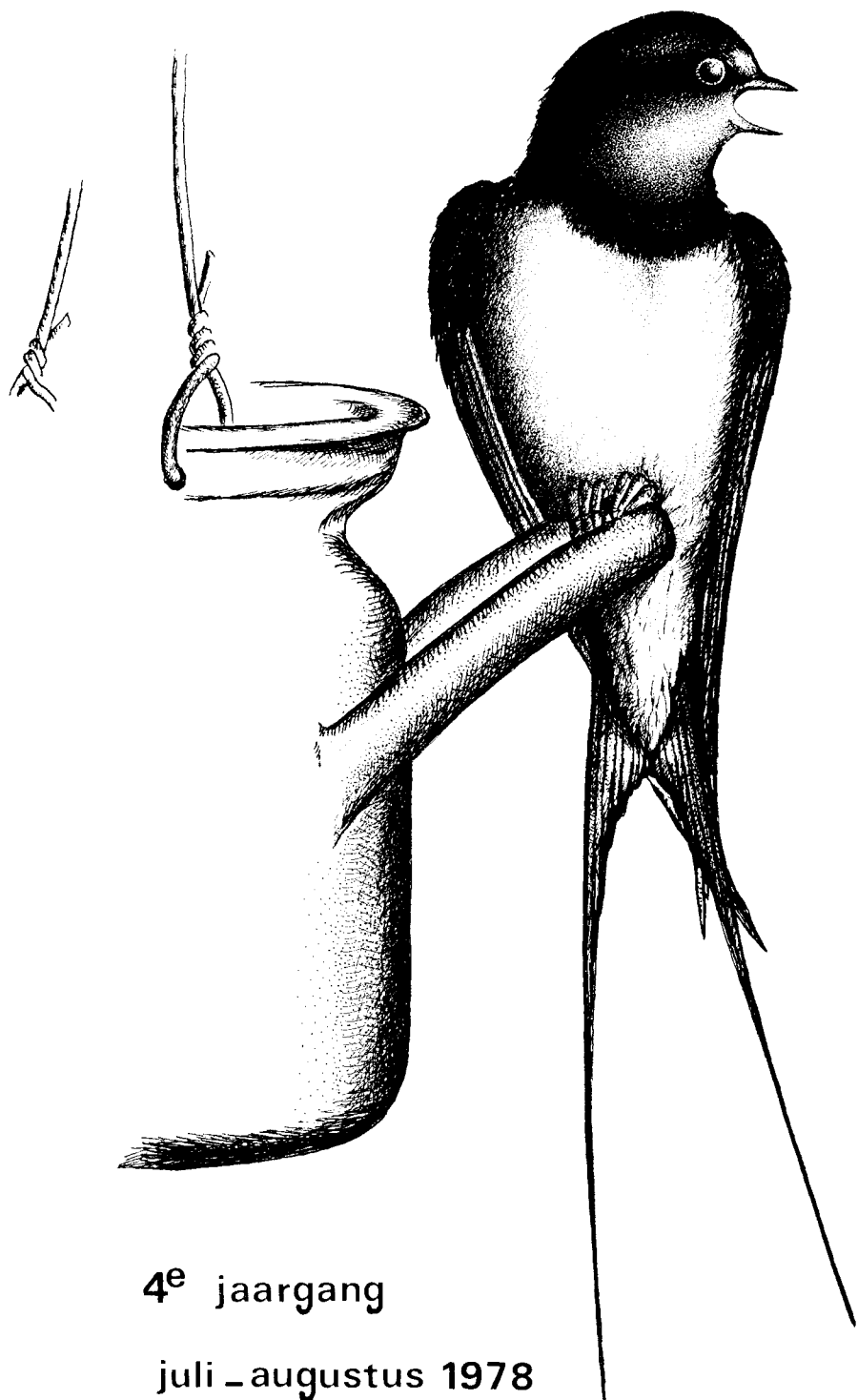

natuur- en vogelwacht culemborg

"HAK-AL"

4^e jaargang

juli - augustus 1978

nr.: 7_8

Jilkes
28-5-78
bzw

F.A.M. C. HEYNS

GOILBERDINGERSTR. 24

CULEMBORG

HAK-AL is het mededelingenblad van de Natuur- en Vogelwacht

Culemborg N.V.W.C.

Kontaktadres: Gerard van Zuylen - Zandstraat 32 A - Culemborg
03 450 - 39 22

Begeleiding
Jeugdgroep: Leo van de Kooy - Vliegerweg 3 - Culemborg
03 450 - 54 50

Coördinatie
Inventarisaties: Leo van de Kooy

Bibliotheek: Boeken en verslagen in Het Kompas

"Het Vogeljaar" Jaarabonnement 1978 door overschrijving van
f 13,50 op de girorekening van de N.V.W.C. met
vermelding van "Vogeljaar".

Lidmaatschap: Nieuwe leden opgeven bij de penningmeester
evenals adreswijzigingen

Penningmeester: Frans Waroux - Mendelssohnlaan 7 - Culemborg
03 450 - 53 93

Gironummer 3433351 t.n.v. F. Waroux -
rek. Natuur- en Vogelwacht - Culemborg

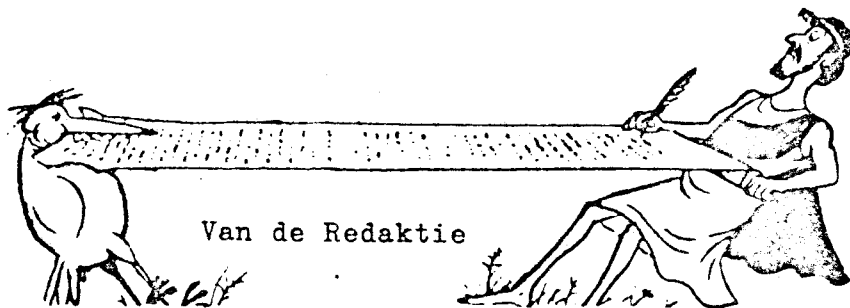
Contributie: Jeugdlidmaatschap f 5,-- per jaar
Volwassene f 10,-- per jaar
Gezinslidmaatschap f 15,-- per jaar
Buiten Culemborg f 15,-- per jaar

Klubhuis: Gebouw "Het Kompas" - kamer 2 -
Slotstraat 12 - Culemborg

Secr. Milieu-
werkgroep Betsy Wijnhoven - Goilberdingerstraat 1 -
Noordwest-Betuwe: Culemborg 03 450 - 52 21

Redaktieteam
en -adres: Harry en Jilles v.d. Warenburg en Breun Jansen
Eikeboom 31 - Culemborg 03 450 - 48 85

Op de voorplaat: Boerenzwaluw.

Weer een nieuw nummer, weer een andere vormgeving, zult u zeggen!

Inderdaad, ditmaal een "staand" nummer, en wel met een zeer speciale reden, zoals u elders in dit blad kunt lezen (pag. 22).

Valt de opzet van HAK-AL, zoals deze nu aan u gepresenteerd wordt, bij u in de smaak of ziet u liever de oude vertrouwde vorm ("liggend").

Gaarne zou de redactie van u enige reacties hieromtrent vernemen, met het oog op de samenstelling van volgende uitgaven. Schrijf even naar Breun Jansen, Eikeboom 31 of bel even 48 85 .

Ook nu is er weer een enorme hoeveelheid informatie in dit nummer verwerkt, hetgeen tot resultaat heeft dat dit blad met z'n 42 pagina's een rekord mag heten.

Wij dachten dat het zo wel weer een exclusief nummer is geworden en zijn van mening dat de informatie die aan u verstrekt wordt, volgens onderstaande inhoudsopgave dermate interessant is, dat u het met belangstelling zult lezen.

- pag. 4 Excursieverslag Zouwegebied.
- pag. 5 Avifauna Culemborg en Omstreken.
- pag. 6 Ingekomen brief van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels.
- pag. 8 Heeft het zin om spreeuwen te verjagen op slaapplaatsen.
- pag. 10 Verslagen Pinksterkamp Zuid-Limburg.
- pag. 12 Informatie omtrent plantenweekend naar de "KAMPINA" bij Oisterwijk.
- pag. 13 Inschrijfformulier betreffende kamp Oisterwijk.
- pag. 14 Nieuws milieuwerkgroep.
- pag. 15 Nieuws van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland.

- pag. 16 Verslag van de Provinciale Waterstaat, betreffende begroeiing op de taluds van de spoorlijn Utrecht - Den Bosch, ter plaatse van de spoorbrug over de Lek.
- pag. 21 Ter herinnering huwelijk Ardie Noorman.
- pag. 22 Eerbetoon aan een tekenaar
- pag. 23 Wintervogelonderzoek van de uiterwaarden met de Lek bij Beusichem.
- pag. 26 Uitslag referendum Vogelbescherming.
- pag. 27 Kraaien, eksters en een meerkoet
- pag. 28 Uitslag Centraal Diergeneeskundig Instituut.
- pag. 30 Excursierapport Wijkerbroekse Uiterwaard, 27 februari en 10 t/n 14 maart 1978.
- pag. 33 Rabiës en de vos.
- pag. 36 Verslag plantenexcursie naar "De Put" van Buren (I).
- pag. 37 Verslag plantenexcursie naar "De Put" van Buren (II).
- pag. 38 Informatie betreffende komende excursies.
- pag. 39 Nestkastennieuws.
- pag. 42 Excursie-programma.

-X-X-X-X-X-X-X-X-X-X-X-

Hij nam onder andere waar dat een vogel zijn nest bouwt van takjes en ander materiaal dat voorhanden is. Het nest wordt gewoonlijk gebouwd op een veilige beschutte plaats...

2

...waar de minste kans bestaat dat het verstoord wordt.

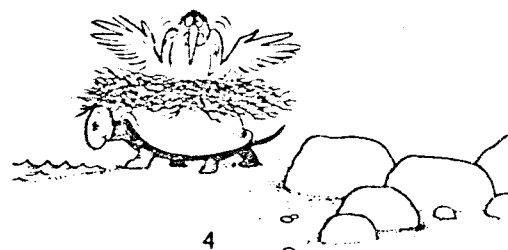
1

3

Niemand is immers volmaakt...

3

4

Het verslag van de excursie naar het Zouwegebied.

We hebben even gewacht op de laatkomers. We dachten dat Gerard daar ook bij was, maar die was aan het inventariseren met twee anderen.

Toen we bij het tweede fort kwamen was de groep compleet en dat waren er achttien. Onderweg naar het Zouwegebied werden nog twee steenuilen en één visdiefje waargenomen.

Na een kilometer of 25 fietsen kwamen we in het Zouwegebied aan en deelden we ons in twee groepen. De twee groepen liepen allebei om het Zouwegebied. Onderweg werd er nog een beetje geklierd met graszaad. Nadat we om het Zouwegebied hadden gelopen en weer bij de fietsen waren, vertrokken we direct omdat er al twee vooruit waren gegaan en die moesten voor een bepaald punt ingehaald worden. Toen dat gebeurd was, wist iemand een kortere weg, maar dat bleek + 10 kilometer om te zijn.

WAARNEMINGENLIJST:

Fuut	Tortelduif	Koekoek	Grote karekiet
Roerdomp	Turkse tortel	Grote bonte specht	Bosrietzanger
Purperreiger	Kneu	Veldleeuwerik	Snor
Blaauwe reiger	Putter	Gierzwaluw	Cetti's zanger niet
Ooievaar	Huisms	Boerenzwaluw	Rietzanger
Knobbelswaan	Watersnip	Huiszwaluw	Zwartkop
Wilde eend	Tureluur	Oeverzwaluw	Fitis
Slob eend	Wulp	Vink	Tjiftjaf
Kuif eend	Scholekster	Zwarte kraai	Spotvogel
Waterhoen	Grutto	Ringmus	Graspieper
Meerkoet	Kievit	Ekster	Witte kwikstaart
Bruine kiek (m)	Kokmeeuw	Spreeuw	Grauwe vliegenvanger
Torenvalk	Zilvermeeuw	Koolmees	Groenling
Boomvalk	Visdiefje	Merel	Kauw
Houtduif	Zwarte stern	Zanglijster	Rietgors
Holenduif	Steenuil	Kleine karekiet	

Avifauna Culemborg en Omstreken

Zoals in Hak-Al nr. 3/4-1978 al was te lezen, zal er binnen enkele jaren een Avifauna van Culemborg en Omstreken gaan verschijnen. Een Avifauna is een boekwerk waarin alle (bij Culemborg) waargenomen vogelsoorten genoemd worden met hun status. Dat wil zeggen er wordt vermeld of het een wintergast, doortrekker of broedvogel is, terwijl bovendien een nauwkeurige schatting van de aantallen zal worden gegeven.

De voorbereiding tot zo'n Avifauna bestaat o.a. uit literatuuronderzoek en inventarisaties.

In ons geval kunnen we gelukkig gebruik maken van het waarnemingenkaartjessysteem en van de in de afgelopen jaren gehouden inventarisaties (Culemborg e.o. 1975, Mariënwaerd, De Regulieren, Goilberdingerwaard, Redichemse Waard)

Toch zal het gehele gebied nog een op broedvogels onderzocht gaan worden.

Voor 1978 staan behalve de in de HAK-AL nr. 3/4-1978 genoemde inventarisaties de gebieden met de volgende begrenzing op het programma: Lek, Diefdijk, snelweg Utrecht-Den Bosch, Rietveldseweg en Culemborg. De weidegebieden hieruit zullen d.m.v. proefvlakken geteld worden. Met behulp van een bodemkaart zijn enkele stukjes met verschillende grondsoorten en waterstand uitgezocht om geïnventariseerd te worden. De Goilberdingerwaard wordt in 1978, evenals in 1977, geheel onderzocht. Voor meer informatie over deze inventarisaties kun je terecht bij: Gerard van Zuylen - Zandstraat 32 A

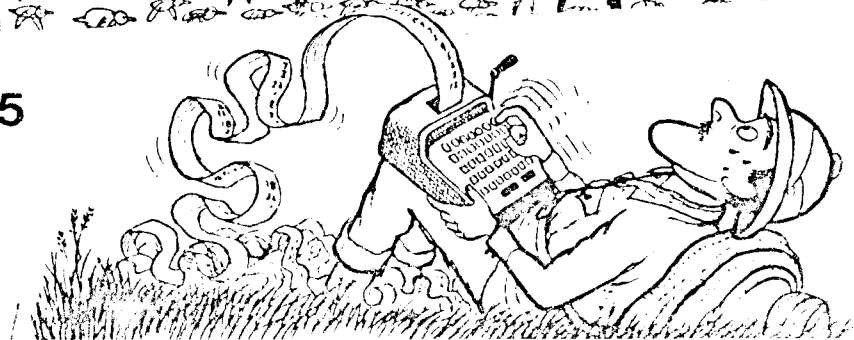
Berry Lucas - Händellaan 18

Henkjan Kievit - Verdistraat 13

Kars Veling - Vivaldistraat 9

Bij laatstgenoemde kun je ook alle waarnemingen uit het gebied kwijt, die zoals je hebt kunnen lezen een zeer belangrijk onderdeel van deze Avifauna gaan uitmaken.

Kars Veling.

NEDERLANDSE VERENIGING TOT BESCHERMING VAN VOGELS

OPGERICHT 1 JANUARI 1899

BESCHERMHEER Z. K. H. DE PRINS DER NEDERLANDEN

ZEIST, 13 juni 1978.

L.S.

De Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels heeft grote behoefte aan dia's van in Nederland voorkomende vogelsoorten.

Regelmatig worden wij geconfronteerd met aanvragen, o.a. van natuur- en vogelwerkgroepen, scholen en geïnteresseerden die wij niet kunnen honoreren.

Nu hebben wij het plan een aantal diaseries samen te stellen, maar wij hebben uw hulp nodig om de benodigde dia's te verkrijgen.

Bijgesloten is een lijst van vogelsoorten waar wij grote behoefte aan hebben.

Het is de bedoeling de dia's te dupliceren waarna het origineel weer naar de eigenaar wordt teruggezonden. Natuurlijk worden de dia's met de grootst mogelijke voorzichtigheid behandeld.

Gaarne zouden wij dia's ontvangen of met personen in contact treden die ons van het nodige materiaal kunnen voorzien.

Correspondentie kunt u kosteloos aan ons richten via ons antwoordnummer:

Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels
Antwoordnummer 1974
3700 WB ZEIST.

Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking.

Hoogachtend,

NEDERLANDSE VERENIGING TOT
BESCHERMING VAN VOGELS

(J. van den Brink)

Bijl.

merel
koekoek
zanglijster
wielewaal
roodborst
boomklever
houtduif
vlaamse gaai
tuinfluiter
winterkoning
fluiter
zwartkop
tjiftjaf
koolmees
zwarte mees
glanskopmees
vuurgoudhaantje
goudhaantje
nachttegaal
fitis
spotvogel
grote karekiet
kleine karekiet
bosrietzanger
sprinkhaanrietzanger
grasmus
bosuil
steenuil
ransuil
kerkuil
groene specht
gr. bonte specht
zwarte specht
draaihals
veldleeuwerik
boomleeuwerik
boompieper
boerenzwaluw
gekraagde roodstaart
zwarte roodstaart
hop
bonte vliegenvanger
europese kanarie
spreeuw
paapje
nachtzwaluw
tortelduif
grauwe klauwier
rietgors
heggemus
huismus
ringmus
groenling
vink
putter
kneu
frater
grauwe gors
geelgors

barmsijsje
oeverloper
watersnip
tureluur
houtsnip
goudplevier
scholekster
kievit
wulp
zilvermeeuw
kl. en gr. mantelmeeuw
stormmeeuw
kokmeeuw
visdiefje
oeverpieper
graspieper
krakeend
slobeend
smient
wilde eend
tafeleend
bergeend
dodaars
wintertaling
knobbelzwaan
wilde zwaan
roodkeelduiker
bonte strandloper
roodborsttapuit
tapuit
korhoen
grauwe vliegenvanger
gele kwikstaart
kwartelkoning
gierzwaluw
huiszwaluw
drieteenmeeuw
zwarte kraai
grote stern
pimpelmees
ekster
roek
kauw
grote jager
kleine jager
noordse stern
zwarte zeekoet
noordse pijlstormvogel
noordse stormvogel
aalscholver
kuifaalscholver
rietzanger
baardmannetje
blauwe reiger
roerdomp
grauwe franjepoot
waterral
waterhoen
meerkoet

grutto
rosse grutto
buizerd
visarend
velduil
strandleeuwerik
patrijs
korhoen
fazant
zilverplevier
morinelplevier
bontbekplevier
regenwulp
steenloper
zwarte ruiter
groenpootruiter
kanoetstrandloper
holenduif
koekoek
turkse tortel
kl. bonte specht
pestvogel
kruisbek
bonte kraai
raaf
braamsluiper
boomklever
staartmees
kuifmees
glanskop
barmsijs
grauwe gors
goudvink

HEEFT HET ZIN OM SPREEUWEN TE VERJAGEN OP SLAAPPLAATSEN

Als de spreeuwen in kersen, peren of appels bijzonder lastig zijn, wordt er altijd weer voorgesteld om deze vogels in het groot "op te ruimen" of de slaappleats als zodanig onbruikbaar te maken. Op zulke slaappleatsen komen elke nacht alle spreeuwen gezamenlijk slapen, zo'n 20 à 30 km. uit de omtrek. Meestal is adt een rietveld, een griend of iets dergelijks. Op zo'n plaats is "opruimen" heel gemakkelijk, meent men. Meestal zegt men het niet zo openlijk, maar denkt vaak toch wel aan de Belgische dynamietakties of aan vergif.

Welnu, een en ander zou inderdaad betrekkelijk eenvoudig zijn, (ook zonde dynamiet). Maar in de eerste plaats wordt hiervoor in Nederland (terecht) nooit toestemming gegeven. En in de tweede plaats: wat te denken van zo'n 30.000 tot veel meer dan 100.000 rottende en stinkende kadavertjes in een dichtbevolkt land? Een ontzettende haard voor alle mogelijke ziekten en waterverontreiniging.

In Noord Afrika heeft men eens gedurende vier jaren zo'n slordige 17 miljoen spreeuwen vergiftigd. Per vliegtuig werd een contactgif over de slaappleatsen gestrooid en de volgende ochtend waren er heel wat minder spreeuwen. De vogels richtten daar ontzettend veel schade aan in olijven- en sinaasappelcultures.

Na vier jaar is men ermee gestopt omdat er totaal geen vermindering van het aantal spreeuwen viel te constateren. De verliezen tijdens de trek en wellicht ook het verhoogde broedsucces na calamiteiten maakten dat die 17.000.000 ex. volkomen in het niet vielen.

De dynamietakties in België zullen op een bepaald moment wellicht enige opluchting geven, maar het jaar daarop is het weer even erg. Dus een oplossing is het niet, zolang wij het broedsucces van spreeuwen niet kunnen beïnvloeden.

Het verjagen van spreeuwen uit een slaappleats is betrekkelijk eenvoudig; daar is geen geweer of nog zwaarder geschut bij nodig. Alleen wat luidsprekers en een handrecorder plus versterker, en wat rotjes.

Als het goed gebeurt dan vertrekt de hele bevolking van zo'n slaappleats in één grote vlucht naar elders. Dat systeem past men o.a. in Duitsland in de wijnbouw toe. Daar ziet men zelfs kans om de spreeuwen op herfst-trek helemaal om de wijnbouwgebieden heen te leiden, gewoon door ze op bepaalde slaappleatsen te verjagen.

In Nederland heeft men dat ook geprobeerd, maar het werd een falikante mislukking omdat de vogels niet uit de streek verdwenen maar alleen uit de slaappleats. In de Duitse wijnbouwgebieden is er zo om de 40 tot 60 km een geschikte slaapgelegenheden voor de spreeuwen, bv. een oude Rijnarm

met riet of een griend. Grienden kent men daar helemaal niet. Wordt zo'n slaapplaats verstoord, dan trekken de spreuwen helemaal uit de streek weg.

Maar wanneer in Nederland op een bepaalde slaapplaats de spreuwen worden verjaagd, dan zijn er binnen de kilometer en soms zelf al binnen een paar honderd meter verschillende alternatieven. En dus verdwijnen ze niet uit de streek. Hier heeft verjagen van een slaapplaats dus geen enkele zin. Er is wel eens overwogen om de spreuwen in de Betuwe vanuit het oosten elke dag een stuk verder te drijventotdat ze in het westen van ons land in de grote weidegebieden komen, waar ze - althans in de boomgaarden - niet veel kwaad kunnen.

Dit plan is echter nooit uitgevoerd door gebrek aan mankracht. Zoiets zou immers ontzaglijk arbeidsintensief zijn.

WAARSCHUWING

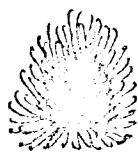
Thans nog een waarschuwing.

In de Betuwe heeft men eens 's nachts de spreuwen door schieten en ketelmuziek van een rietveld verjaagd. Ze streken echter neer in de dichtstbijzijnde kersenboomgaard en omdat ze volkomen de kluts kwijt waren en het een maanheldere nacht was, hebben ze zich kostelijk tegoedgedaan aan de kersen. Zo'n groot aantal kan wat aan!

Toen men het de volgende ochtend merkte, waren de kersen al geoogst. Maar niet door de teler!

Het verstoren van een slaapplaats heeft dus onder Nederlandse omstandigheden geen enkele zin, tenzij men de rietteelt op zo'n plaats wil beveiligen. Maar dat is geen zaak van fruittelers.

B.E. Schöffner, R.I.N. Arnhem. Artikel uit "De Fruitteelt -1976"

klit, kleefkruid en wilde peer

valeriaan

Pinksterkamp Zuid-Limburg

Heeft de waarnemingenlijst al in het vorige blad gestaan, de verslagen zijn we u nog schuldig.

Daarom nu een tweetal verslagen van B. van de Vate en Bindert Halbersma.

B. van de Vate

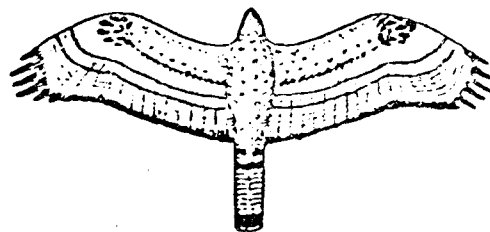
12 mei: Het stroomde van de regen toen we aankwamen op de Cottessehoeve bij Epen.

De camping stond overvol, maar wij mochten op een laag gelegen, vreselijk modderig, terreintje staan. Het was er erg mooi. 's Avonds om half negen was iedereen gearriveerd. De tenten werden opgezet en ingericht, en al snel viel de rust in.

13 mei: 's Ochtends werd er niets gedaan. We kregen een ruimte beschikbaar, de zogenaamde kantine. Dit was een ruimte waarin gezeten en gekookt kon worden. 's Middags werd het gebied in drieën geformeerd. De groep o.l.v. Gerard ging naar het onderste en bovenste bos. Dit zijn grote bossen die aansluiten op de camping. Er liep een weg naar toe met hoge bermen waar veel planten opstonden. Er stonden ook een paar mooie vakwerkhuisen. In het bos werd de begroeiing wat armer. Er werden weinig leuke vogels gezien, maar er was wel een schitterend uitzicht. Die avond werd er apart gekookt in de kantine.

14 mei: Vandaag maakte de groep o.l.v. Gerard een dagexcursie naar de eisbeek bij Gulpen. Wij gingen er met de bus naar toe.

De eisbeek is een snelstromende beek met hoogbegroeide oevers. Het begon al heel erg goed met een Europese kanarie. We konden hem erg goed horen en bekijken. Het werd een mooie wandeling met mooie vogels zoals o.a. wesp-

Volwassen Wespendiel, lichte vorm, vliegend

dieven en sperwers. Er werden ook veel grote gele kwikstaarten gezien,

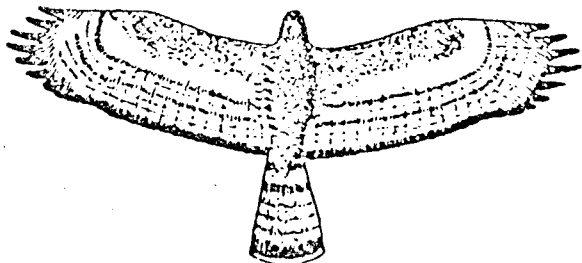
waarvan er ook waarschijnlijk een paartje

broedde. Toen we aan het eind van de tocht

op de bus zaten te wachten kwam er een

dronken man op ons toe, die in één woord,

schitterend jodelde. Hij heeft ongeveer een

Jonge Wespendiel, schroevend

kwartier tegen ons zitten kwebbelen. Daarna kwam de bus die ons weer naar Epen bracht. 's Avonds werd er lekker gegeten en gekaart.

15 mei: Vandaag gingen we naar het Gerendal (aktie Geuldal) met de orchideëntuin. Dit was een erg mooi dal met leuke planten en weinig vogels. De orchideëntuin was klein, maar met heel veel mooie planten. Voor de orchideëntuin zou volgens de anderen een appelvink broeden, maar wij zagen hem pas in het bos een eind verderop. In het wild stonden er ook orchideën en leuke andere planten. 's Avonds was er de zogenaamde "Bonte Avond". Er werden spelletjes gedaan zoals liften en moordenaartje, en bestek doorgeven. Ook werden er enkele toneelstukjes opgevoerd o.a. de dronken man en een hypnose. Berry z'n macaroni werd weer opgewarmd. De avond werd besloten met het "clublied".

16 mei: 's Ochtends werd er opgeruimd en schoongemaakt na een heerlijk ontbijt. 's Middags ging iedereen weg. Conclusie: goed geslaagd kamp ondanks het slechte weer.

Bindert

Eerste dag - Op 12 mei j.l. zijn we met 27 personen op kamp gegaan in Limburg.

Een gedeelte ging met de trein en de anderen met de auto. Om half tien was iedereen op de camping. De meeste tenten moesten in de blubber worden opgezet.

Tweede dag - Na het eten ging een groep naar het hogere en lagere bos met Gerard en een andere groep met Kees v.d. Vate ook naar het bos. Een andere groep ging met Leo naar de Volmolen. Op weg naar deze molen ontmoetten we een beginnend vogelaar. We zagen veel boerenzwaluwen en verschillende planten.

's Avonds was er ook nog een excursie, maar er werd niet veel gehoord.

Derde dag - Leo ging naar het hogere en lagere bos. Gerard maakte een busexcursie. Om half tien vertrokken we met de bus naar Gulpen en daar vandaan zijn we gaan lopen. We zagen o.a. grote gele kwikstaarten en vinken. We zagen ook een Europese kanarie. Op de terugweg zagen we een grauwe gors.

Vierde dag - Gerard ging naar de orchideëntuin. Op de heenweg zagen we een geelgors en een boomkruiper. Je mocht in de tuin nadat je je naam in het gastenboek had geschreven. Bij de tuin zagen we een nest van de appelvink. Op de terugweg

zagen we twee mannetjes grote gele kwikstaart. 's Avonds gingen twee families naar huis. Daarna deden we diverse spelletjes zoals liften. Vijfde dag - 's Morgens na het ontbijt vertrokken de meeste mensen met auto's.

De treinreizigers vertrokken na de middagpauze. Het was een gezellig kamp.

Voor een volledige waarnemingenlijst van zowel planten als vogels verwijzen wij u naar de vorige Hak-al blz. 6 - 8.

-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-

PLANTENWEEKEND naar de "KAMPINA" bij Oisterwijk

Van vrijdag 1 t/m zondag 3 september 1978 organiseert de NVWC een kampje in de buurt van Oisterwijk.

We kamperen in eigen tenten bij het Natuurvriendenhuis "Morgenrood", Scheibaan 15 te Oisterwijk.

Er mogen geen huisdieren op het terrein.

De maaltijden worden gezamenlijk verzorgd, dus je hoeft geen kookspullen mee te nemen. De prijs van het gehele kamp komt ongeveer op f 14,-- per persoon. Kinderen beneden 4 jaar gratis.

Oisterwijk ligt op ca. 50 km. van Gulemborg, dus gemakkelijk te fietsen.

De fietsers vertrekken onder leiding van Leo van der Kooy, om 16.00 uur van 't Jach. Het einde van het kamp is zondagmiddag ca. 15.00 uur.

Alle deelnemers krijgen in augustus nog een stencil met nadere mededelingen.

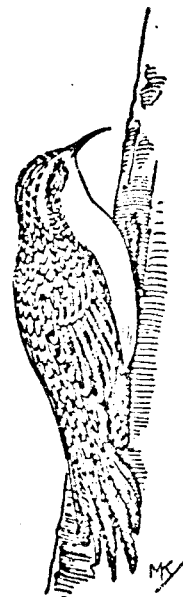
Deelnemers kunnen zich opgeven uitsluitend door het invullen van het inschrijfformulier.

Hieronder volgen nog enkele beknopte beschrijvingen van eventuele excursiegebieden:

Kampina: 1107 ha., eigendom van Natuurmonumenten.

Het is een restant van het half-natuurlijke Kempense heidelandschap met vennen (de Huisvennen, Belversven en het Winkelsven).

Centraal ligt de grote kampinase heide en het oostelijk gedeelte bestaat grotendeels uit bos. Door het zuidelijke deel stroomt het niet gekanaliseerde riviertje de Beerse.

Boomkruiper

Aan planten kunnen we hier vinden: veenmos met zonnedauw, lavendelheide, veenbes, beenbreek, heide (dopheide met o.a. klokjesgentiaan).

Langs de Beerse: hoge populieren, elzenbroek met hop en bitterzoet, vochtige heide met gagel en beenbreek en blauwgraslanden met vele zeggesoorten.

Voor de vogelaars: grutto, wulp, korhoen, roerdomp, blauwborst,

grutto

zwartkop- en sprinkhaanrietzanger,

ijsvogel.

Oisterwijkse bossen en vennen: 395 ha.

Planten die we hier kunnen vinden zijn:

moerashertshooi, biesvaren, oeverkruid

en waterlelie, veenmos en zeggesoorten.

roerdomp

Nemelaer-zuid: 53 ha., eigendom van het Brabants Landschap.

Nabij het "Kivitsblek" ligt het botanisch belangrijke "Beeldven" (voorkomen van kranswier) voorts de schier ontoegankelijke moerassen De Moddervelden met gagelbegroeiing en beenbreek (massaal) en een schaapskooi met Texelse schapen.

De Oude Hondenberg: 83 ha., Brabants Landschap.

Rijke vogelstand o.a. blauwborst.

Loonse- en Drunense Duinen: 1382 ha., Natuurmonumenten.

Naaldbossen en een uitgestrekt en indrukwekkend stuifzandgebied.

-X-X-X-X-X-X-X-X-X-X-X-X-X-

hierlangs

13

I N S C H R I J F F O R M U L I E R

afknippen

voor het kamp van 1 t/m 3 september 1978 te

Oisterwijk

naam:

adres:

tel.:

leeftijd: man / vrouw

vervoer: fiets / auto / trein

eigen tent: wel / niet

hoeveel personen kunnen er nog bij in jouw tent?

eventuele bijzonderheden:

Inleveren vóór 15 augustus bij: Leo van der Kooy, Vliegerweg 3 of
Han Jansen, Akkerwinde 10.

Milieuwerkgroep

Voor wie het nog niet weet, er bestaat een milieuwerkgroep in Culemborg. Deze groep kan veel goed werk doen en doet dat ook, maar medewerking van leden van de N.V.W.C. kan goed gebruikt worden.

Veel leden van de N.V.W.C. komen regelmatig in het veld.

Maar in het veld zijn jammer genoeg vaak andere dingen te zien dan bloemen en vogels. Dingen die er vaak niet thuishoren, zoals bijvoorbeeld bulldozers. Het blijkt dat sommige leden eerder een gele kwikstaart op een bulldozer zien, dan de bulldozer zelf. Een jammerlijke zaak, want het blijkt maar al te vaak dat door tijdig ingrijpen de leden van de milieuwerkgroep veel ellende kunnen voorkomen.

Enkele voorbeelden: Het platschuiven van een gedeelte van De Heul (vooral bekend bij onze vogelaars).

Bij de ruilverkaveling bij de Goilberdingerdijk werden pas geknotte wilgen omvergegooid.

Enkele weilanden in de uiterwaarden werden "platgeschoven" wat niet zo leuk is voor de weidevogels en het landschap.

Deze gebeurtenissen hadden voorkomen kunnen worden door tijdig waarschuwen van de milieuwerkgroep. Als je dus iets ziet wat volgens jou niet plaats hoort te vinden, meteen even contact opnemen. We hebben besloten tot een soort van

alarmnummer/adres: Ton van Beek - 03450 - 1687

Betsy Wijnhoven: Goilberdingerstraat 1. tel.: 5221

Ook zullen in het vervolg de vergaderingen van de milieuwerkgroep opgenomen worden in het excursieprogramma. Iedereen die belangstelling heeft of iets op zijn lever heeft is van harte welkom. In principe zijn alle vergaderingen in Het Kompas op elke eerste woensdag van de maand.

Dus gebruik voortaan je ogen en denk niet van "het zal wel goed wezen".

Harry v.d. Warenburg.

De Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland heeft de vormgeving van hun tijdschrift "Natuurbehoud" enigszins gewijzigd.

Misschien zal deze nieuwe vormgeving u minder interesseren dan datgene wat deze vereniging werkelijk doet, nl. het beheren en in stand houden van op dit ogenblik ± 34.000 ha. beschermd natuurgebied in Nederland, en het strijden voor het behoud van natuur, milieu en landschap in ons land.

Het is de grote achterban van de Ver. Natuurmonumenten welke hun in staat kan stellen nog beter voor de belangen van planten- en dierenwereld in de bres te springen.

Wij zouden u daarom met klem willen verzoeken "STEUN DEZE VERENIGING" - en wordt lid.

Wanneer u tenminste f 20,-- overmaakt op postrekening 9933 t.n.v. Natuurmonumenten - 's Graveland, onder vermelding van "Nieuw lid" dan ontvangt u 4 x per jaar het tijdschrift "Natuurbehoud", krijgt gratis het "Handboek van alle Natuurterreinen en wandelgebieden in Nederland" (leuk voor in de vakantie), u heeft toegang tot een aantal terreinen welke voor niet-leden gesloten zijn; u krijgt reductie op wandelkaarten, gidsen en boeken welke door de vereniging worden uitgegeven.

Bovendien kunt u via één van de twaalf districten van Natuurmonumenten meedenken en meepraten over een stuk praktische Natuurbescherming in ons land.

U had zich natuurlijk al gerealiseerd dat u door uw lidmaatschap als het ware mede-eigenaar bent van de ruim 34.000 ha. beschermd natuurgebied in Nederland.

Mogen wij op uw medewerking rekenen ?

Wij zouden het bijzonder op prijs stellen.

Onderstaand verslag is ons door Harry Noordhuis ter beschikking gesteld.

Wij vonden het dermate belangrijk dat wij het u niet wilden onthouden.

Provinciale Waterstaat
Afdeling Oecologie, nr. 77.302
Ref.: h.k.

Betreft: begroeiing op de taluds van de spoorlijn Utrecht- Den Bosch, ter plaatse van de spoorbrug over de Lek.

Inleiding:

Langs spoorlijnen komen in verschillende gevallen waardevolle vegetaties voor, die - dit in tegenstelling met agrarische gronden - geen produktieve functie hebben.

De rijksoverheid en dienaangaande ook de lagere en semi-overheden hanteren tegenwoordig het begrip "meervoudige doelstellingen". Met name bij het wegbeheer, dat vergelijkbaar is met het beheer van spoortaluds, spelen deze meervoudige doelstellingen (onderverdeeld in hoofddoelstellingen - verkeer, veiligheid - en subdoelstellingen - landschap, natuur) een steeds belangrijker rol. Het ware na te gaan in hoeverre dit verslag voor de Nederlandse Spoorwegen aanleiding kan zijn om op de onderstaande aanbevelingen in te gaan.

- A. Tijdens de inventarisaties t.b.v. de Milieukartering Provincie Utrecht- waarbij vanwege de inventarisatie-methodiek ook kleine delen van de buurtprovincies worden bezocht - zijn de vegetaties op de spoordijk van genoemde spoorlijn opgevallen. Zowel aan de noordzijde van de Lek als aan de zuidzijde ervan komen fraai ontwikkelde begroeiingen voor.
- B. De aangetroffen begroeiingen kunnen in drie categorieën worden ingedeeld:
- a ruderaal vegetaties
 - b ruigte vegetaties
 - c graslandvegetaties.

ad a Deze ruderaal vegetaties zijn sterk aan menselijke invloed onderhevig. Door allerlei oorzaken kan men op dergelijke terreinen vaak zeldzame ruderaalplanten aantreffen. Een typisch voorbeeld zijn de z.g. "molenbelten" (opslagterreinen bij molens) waar door de aanvoer van zaden uit verre landen zeldzame adventiefplanten voorkomen (idem bij havens, stations, pakhuizen, spoorlijnen, rivieren en wegen). Zo is op het ruderaal terreintje (1) zeer opvallend het massaal voorkomen van grijskruid (*Berteroa incana*), een adventief oorspronkelijk uit Midden- en Oost-Europa en West-Azië, dat vooral bij korenmolens wordt aangetroffen. Zowel op dit terreintje als op het terreintje 7 worden verder aangetroffen: zandmuur (*Arenaria serpyllifolia*), heksenmelk (*Euphorbia esula*), vlasbekje (*Linaria vulgaris*), bitterkruid (*Picris hiera-*

(verbond der droge kalkgraslanden). Er zijn ook vaak overgangen tussen deze vegetatietypen aanwezig. Ze komen voor aan beide zijden van de spoordijk in Gelderland (9 en 12). Een gedeelte van 12 wordt intensief begraasd door paarden en geiten.

Onderaan de spoorbaan aan de noord-oostzijde op Gelders gebied is als overgang van spoordijk naar sloot (13) een perceel grasland gelegen, dat op zeer intensieve wijze begraasd wordt door paarden. Door deze uit een natuurwetenschappelijk oogpunt ongewenste beheersvorm kunnen hier helaas momenteel minder bijzondere plantensoorten worden aangetroffen dan in de extensief beweidde gedeelten van de randen van dit perceel. Door echter het beheer te wijzigen in beheer dat bestaat uit twee keer per jaar hooien of door een extensief grasbeheer - te denken valt aan begrazing gedurende beperkte perioden met schapen - kan binnen zeer korte tijd een vegetatie in de richting van het Glanshaververbond en verbond van de droge graslanden verwacht worden.

C. Problemen.

Begroeiingstypen zijn door successie aan veranderingen onderhevig. De climaxtoestand van de meeste begroeiingen is bos. De graslandbegroeiingen zijn te beschouwen als begroeiingen, die zijn ontstaan doordat door menselijke beïnvloeding de successiereeks naar bos is onderbroken. Dit kan gebeurd zijn door b.v. branden, maaien en beweiden. Langs deze spoorbaan is nu te constateren dat door het ontbreken van beheer de graslanden geleidelijk veranderen in een ruige, struweelachtige begroeiing, die voornamelijk uit bramen bestaat. Deze verandering in begroeiingstype betekent vanuit botanisch oogpunt een achteruitgang, omdat de diversiteit in plantensoorten verdwijnt.

Vanuit ornithologisch oogpunt kan echter het belang van braamstruwelen niet voldoende benadrukt worden. Aangezien echter braamstruwelen gelukkig niet zeldzaam zijn en elders langs de spoorbaan Utrecht-Culemborg grote oppervlakten bedekken, en hier sprake is van een voor Nederland zeldzame en voor deze streek vrij unieke, graslandvegetatie, is het aan te bevelen bij het beheer te mikken op het behoud en herstel hiervan.

Helaas is niet veel bekend over de begroeiing van deze spoordijk in het verleden. Met experimenteren met veranderingen in het beheer moet men zeer voorzichtig zijn en het op kleine gebiedjes uitproberen. Toch is het aan te bevelen om een gedeelte van de dauwbraambegroeiingen in de vakken 6, 10 en 11 twee keer per jaar te maaien en het maaisel af te voeren en/of proeven te nemen met een extensieve vorm van begrazing.

Aangezien de doelstellingen van de Nederlandse Spoorwegen niet zo gericht zullen zijn op het natuurwetenschappelijk beheer van de spoortaluds en overhoeken, is het aanbevelenswaard te trachten een natuurbeschermingsinstantie, zoals het Staatsbosbeheer, te interesseren voor het beheer van dergelijke opvallende vegetaties.

D. De aanleg van de nieuwe spoorbrug.

Uit informatie is gebleken, dat er aan gedacht wordt de bestaande spoorbrug te vervangen door een nieuwe.

Dit zou konsekwenties kunnen hebben voor de begroeiing op o.a. de taluds. Bij de planvorming rond de aanleg van de brug ware echter in zo vroeg mogelijk stadium rekening te houden met de

cioides), wilde reseda (*Reseda lutea*), zeepkruid (*Saponaria officinalis*), blaassilene (*Silene cucubalus*), hongarse raket (*Sisymbrium altissimum*), gewone veldsla (*Valerianella locusta*), schapezuring (*Rumex acetosella*), muizenootje (*Hieracium pilosella*), St. Janskruid (*Hypericum perforatum*), zacht vetkruid (*Sedum sex-angulare*).

De vegetatie is open en de meeste soorten komen veelvuldig voor met een lage bedekkingsgraad.

Behalve dat dergelijke ruderaal terreinen opvallen door een kenmerkende begroeiing, kunnen deze ook van betekenis zijn voor reptielen (hagedissen) en amfibieën (padden).

ad b De ruigtevegetaties.

De taluds van de spoorbaan zijn over een grote oppervlakte begroeid met een ruig begroeiingstype, dat voornamelijk bestaat uit soorten zoals dauwbraam (*Rubus caesius*), brandnetel (*Urtica dioica*) en akkerdistel (*Cirsium arvensis*). Dergelijke begroeiingen zijn vooral van belang voor vogels (broed- rust- en fourageergebied). Met name soorten als grasmus, braamsluiper, tuinfluiter, zwartkop, roodborsttapuit enz. kunnen worden aangetroffen.

Op het talud 4 komt bij een vlierstruweel de zeldzame gevlekte scheerling (*Conium maculatum*) in een groot aantal voor. Deze 2 à 3 m. hoge soort is in de provincie Utrecht maar op een enkele plaats bekend.

In het ruige graslandje aan de voet van talud 4 groeit de beschermde wilde kaardebol (*Dipsacus fullonum*). Aan de voet van het zuid-westelijke talud aan de gelderse kant wordt een ruige vegetatie aangetroffen met als bijzondere soorten: ijle dravik (*Bromus sterilis*), gevlekte dovenetel (*Lamium maculatum*) en aardaker (*Lathyrus tuberosus*).

Aan de noord-oostzijde ervan worden tussen de bramen nog soorten aangetroffen, die eigenlijk in de graslandvegetaties thuishoren. Zij worden waarschijnlijk door het ontbreken van een vorm van beheer verdrongen door aggressievere soorten, zoals de dauwbraam.

ad c Graslandvegetaties.

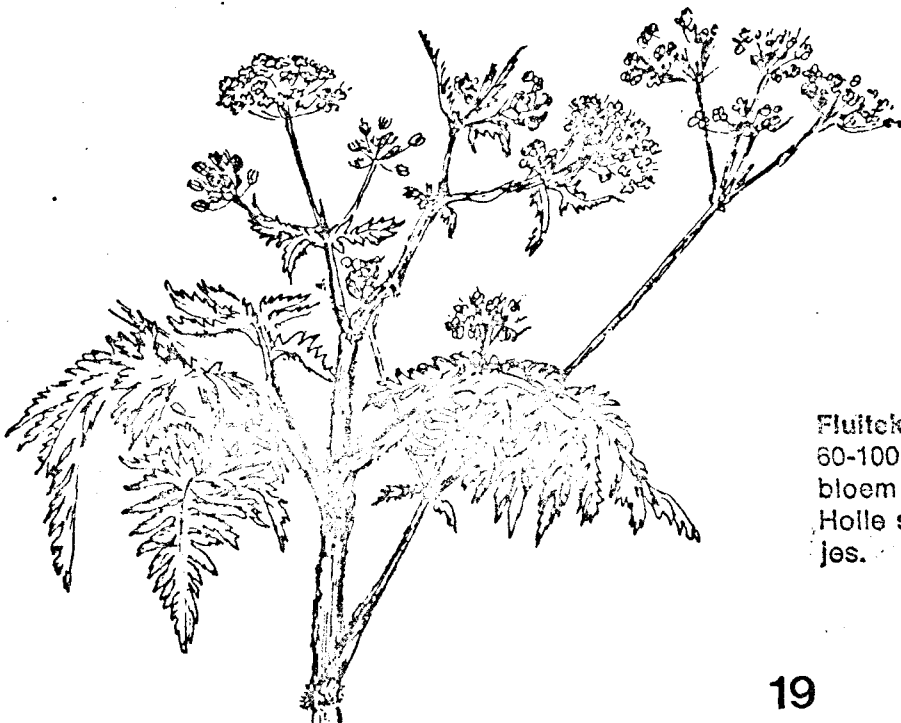
Verreweg het best ontwikkeld zijn de graslanden. Er komen typische kalksoorten in voor zoals bergdravik (*Bromus erectus*) en marjolein (*Origanum vulgare*) (wettelijk beschermd) beiden in hoge bedekking. Marjolein (*Origanum vulgare*) is in een groot gedeelte zelfs aspektbepalend. Andere soorten zijn: kraailook (*Allium vineale*), knoopkruid (*Centaurea pratensis*), margriet (*Chrysanthemum leucanthemum*), tweejarig streepzaad (*Crepis biennis*), wilde peen (*Daucus carota*), glad walstro (*Galium mollugo*), pyrenese ooievaarsbek (*Geranium pyrenicum*), rolklaver (*Lotus corniculatus*), penningkruid (*Lysimachia nummularia*), hopklaver (*Medicago lupulina*), pastinaak (*Pastinaca sativa*), brunel (*Prunella vulgaris*), knolboterbloem (*Ranunculus bulbosus*), grote ratelaar (*Rhinantus serotinus*), smalbladig kruiskruid (*Senecio erucifolius*), jacobskruiskruid (*Senecio jacobaea*), gele morgenster (*Tragopogon pratensis*), kleine klaver (*Trifolium dubium*); goudhaver (*Trisetum flavescens*) en aardaker (*Lathyrus tuberosus*). Dit zijn vrijwel allemaal typische rivierdijksoorten.

Vegetatiekundig gezien kunnen deze graslanden worden gerekend tot het Arrhenatherion (Glanshaververbond) en het Mesobromion

aanwezige vegetaties door een zodanig alternatief te kiezen dat de bestaande taluds zo min mogelijk worden aangetast. In dit kader is het nog goed te wijzen op de aanwezigheid van een plasje (14) dat begroeid is met o.a. waterviolier (*Hottonia palustris*).

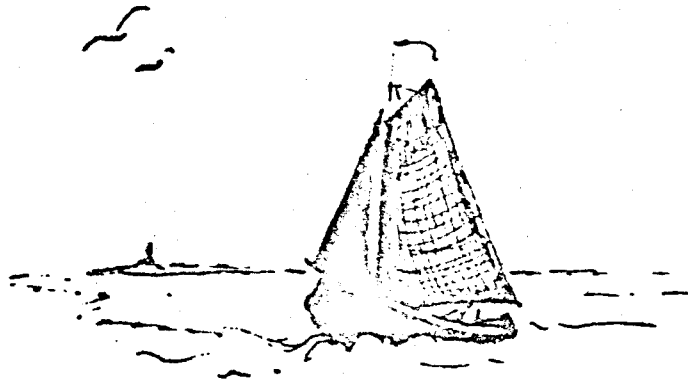
E. Aanbevelingen:

1. Door intensieve begrazing wordt bij 8 en 12 het onderste gedeelte van het talud kaal gevreten. Het is wenselijk het hek te verplaatsen, zodanig dat het gehele talud niet meer begraaasd wordt.
2. Het grasland bij B wordt zo intensief begraaasd dat er vrijwel geen bijzondere planten meer worden aangetroffen. Het is aan te bevelen dat de beweiding wordt gestaakt of sterk geëxtensiveerd wordt.
3. Gedeeltelijk zouden de vakken 6, 10 en 11 twee keer per jaar gemaaid kunnen worden (bijv. half mei en oktober). Het is van belang, dat het maaisel afgevoerd wordt. Dit om de braam door maaien en verschrallen terug te dringen.
4. De vakken 9 en 12, waar de braam niet zeer dominant voorkomt, zouden één keer per jaar en wel in het najaar gemaaid kunnen worden. Ook hier is afvoer noodzakelijk.
5. Aangezien bovenstaande voorstellen nogal verregaande, kostbare beheersmaatregelen inhouden - die gezien de kwaliteit en de zeldzaamheid van de vegetaties zeker de moeite waard zijn - is het aan te bevelen te trachten een natuurbeschermingsinstantie zoals Staatsbosbeheer, te interesseren voor het beheer van deze terreintjes.
6. Het is van belang bij de aanleg van de nieuwe brug in zo vroeg mogelijk stadium rekening te houden met de natuurwetenschappelijke potenties van deze spoordijk.

Fluitkruid
60-100 cm hoog. Bloei voorzomer. Witte scherm-
bloem met fijnverdeeld blad. Langs de wegwant.
Holle stengel gebruikt voor het maken van fluit-
jes.

Ter herinnering huwelijk van Ardie Noorman.

Ter gelegenheid van het a.s. huwelijk van Ardie Noorman en Marijke Hoekstra ontving de NV WC een trouwkaart met uitnodiging om op de receptie te verschijnen. Omdat van de leden niemand op die datum (23/6) toevallig in de buurt van Schiermonnikoog was om aldaar de Vogelwacht persoonlijk te kunnen vertegenwoordigen werd door ondergetekende moeite gedaan om toch namens de vereniging het bruidspaar een attentie te bezorgen.

Hiertoe werd het telefoonboek opgeslagen om te kijken of er onder "bloemen", "planten", of "flora" een zaak op Schier te vinden was waar wij een bloemstukje konden bestellen. Helaas; daarom werd door mij begonnen bij de A, elke naam bekeken totdat ik eindelijk achter een bepaalde naam "bloemenhandelaar" ontdekte. Telefoonnummer opgeschreven en gebeld.

"Goede morgen", zei ik, "u spreekt met Frans Waroux uit Culemborg. Een van onze leden van de Natuur- en Vogelwacht Culemborg trouwt vandaag op uw eiland en wij zouden het op prijs stellen wanneer u voor ons een bloemstukje zoudt willen verzorgen". "Oei", zei de andere kant, "dat komt slecht uit want ik heb nauwelijks enige voorraad. U kunt beter van de wal in Groningen of Dokkum zelf een stukje kopen, want ik kan onmogelijk iets voor u doen".

"Wat jammer", zei ik, "maar er kan helaas van onze club niemand komen. Misschien kunt u dan regelen dat het bruidspaar dan een mooie plant krijgt".

"Dat komt ook slecht uit want ik heb ook geen planten in voorraad", meldde de andere kant enigszins triest. "Maar ik weet wel dat de jongelui al over een grote hoeveelheid planten beschikken en daarbij weinig ruimte overhebben voor nog meer planten. Misschien kunt u iets anders verzinnen".

"Dan houdt alles op en bovendien kun je wel merken dat op zo'n eiland iedereen iedereen kent", zei ik.

"Tja", zei de andere kant, "in dit geval is dat niet zo'n probleem, de bruid is nl. mijn eigen dochter".

Ik was even sprakeloos (hoe bestaat het). Ik heb de vader van de bruid gefeliciteerd en hem nog een prettige dag gewenst.

Om het bruidspaar namens de NVWC te feliciteren heb ik daarom via de PTT een gelukstelegram gezonden met de volgende tekst:

"Veel geluk met uw huwelijk gewenst door Vogelwacht Culemborg. Zullen t.z.t. als dwaalgast gaarne een bezoek afleggen". N.V.W.C.

Ik vond dit zo'n merkwaardige samenloop van omstandigheden dat ik u dit verhaal niet wilde onthouden.

F. Waroux.

Eerbetoon aan een tekenaar

U zult zich ongetwijfeld afvragen waarom de tekening van deze HAK-AL dezelfde is als van het vorige nummer.

Welnu, onze voorplatentekenaar, Jilles v.d. Warenburg, was nl. bijzonder teleurgesteld dat wij zijn tekening "liggend" in plaats van "staand" hadden afgebeeld.

U moet weten dat hij een cursus "grafische vormgeving" volgt en dat hij het daarom bijzonder betreunde dat wij, anders dan hij dat wenste deze tekening hebben weergegeven.

Als speciale tegemoetkoming aan de tekenaar en om u de bijzonder fijne kwaliteit van zijn tekenwerk te laten zien is besloten deze keer de voorplaat in kleinoffset uit te voeren.

Wij zijn ervan overtuigd dat u dit zeker zult waarderen. De tekenaar in ieder geval.

De Redactie.

Wintervogelonderzoek van de uiterwaarden met de Lek bij Beusichem.

Tweede helft Winter 1977/1978

Inleiding:

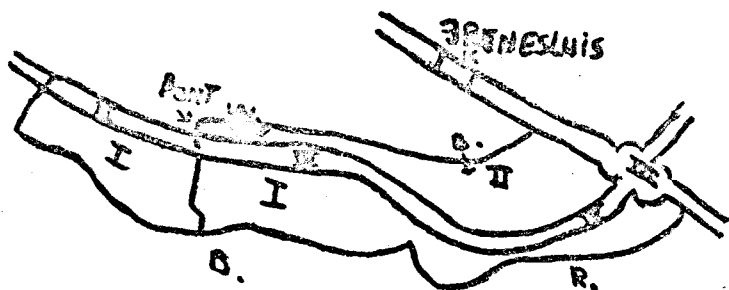
In januari en februari is de Lek met zijn uiterwaarden op vogels onderzocht. De onderzochte gebieden zijn:

- I - De Beusichemse Waard
- II - De Wijkerbroekse Waard en Bosscherwaard
- III - De Rivierkruising
- IV - De Lek van de Weidsteeg tot de Rivierkruising

Het is de bedoeling dit het volgend jaar te herhalen en zo een overzicht te verkrijgen van de in dit gebied voorkomende wintervogels.

In totaal zijn 60 soorten waargenomen, nl.

1 Fuut	31 Bonte strandloper
2 Dodaars	32 Wulp
3 Blauwe reiger	33 Grutto
4 Knobbelzwaan	34 Zilvermeeuw
5 Grauwe gans	35 Stormmeeuw
6 Rietgans	36 Kokmeeuw
7 Brandgans	37 Holenduif
8 Wilde eend	38 Houtduif
9 Pijlstaart	39 Steenuil
10 Smient	40 Veldleeuwerik
11 Wintertaling	41 Graspieper
12 Slobeend	42 Witte kwikstaart
13 Bergeend	43 Spreeuw
14 Toppereend	44 Ekster
15 Kuifeend	45 Kauw
16 Tafeleend	46 Zwarte kraai
17 Brilduiker	47 Winterkoning
18 Grote zaagbek	48 Roodborst
19 Nonnetje	49 Merel
20 Buizerd	50 Koperwiek
21 Sperwer	51 Kramsvogel
22 Torenvalk	52 Grote lijster
23 Slechtvalk	53 Zanglijster
24 Patrijs	54 Koolmees
25 Fazant	55 Pimpelmees
26 Waterhoen	56 Boomkruiper
27 Meerkoet	57 Huismus
28 Scholekster	58 Ringmus
29 Kiviet	59 Sijs
30 Watersnip	60 Bontbekplevier

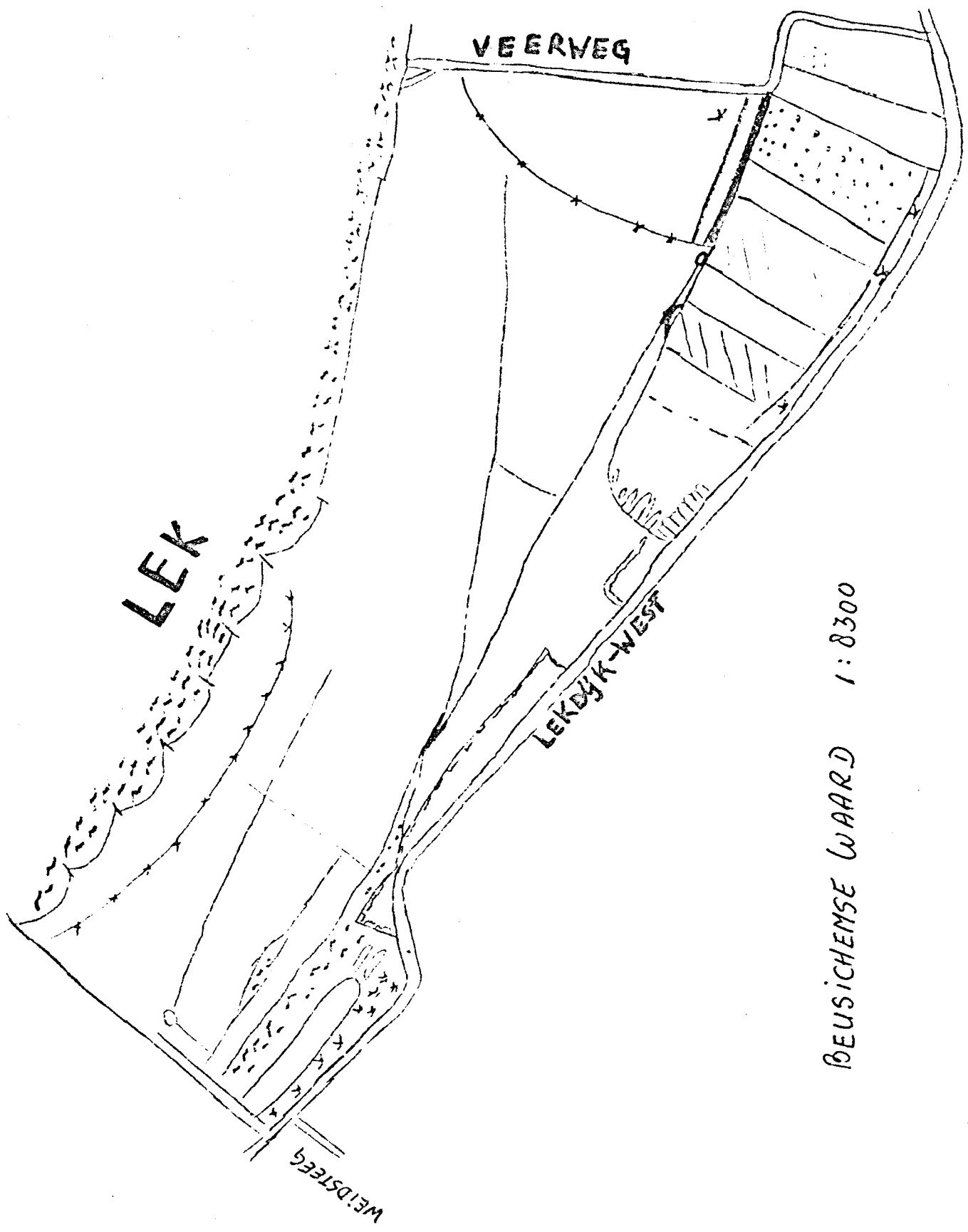
Toelichting op waarnemingenlijst:

2. Dodaars: 2 waarnemingen, 18-2 1 ex. Irenesluis
23-2 1 ex. Overvliegend B-chemse Waard
5. Grauwe gans: Op 6-2 minstens 100 exx. overvliegend in noordelijke richting bij Beusichem; 's avonds is er Grauwe gans gehoord overtrekkend in zuidelijke richting
6. Rietgans: Op 17-2 werden 40 exx. boven de B'chemse Waard gesignaleerd overtrekkend in noordelijke richting. Op 26-4 4 exx. fouragerend in de uiterwaard (Zoelmond)
7. Brandgans: Op 26-2 werden 2 exx. gezien fouragerend in de uiterwaarden nabij Zoelmond
9. Pijlstaart: Na dooi-intrede op 23-2 4 exx. fouragerend in de Wijkerbroekse Uiterwaard
10. Smient: 2 waarnemingen, 12-2 10 exx. Rivierkruising
18-2 4 exx. Lek ten oosten van de pont
12. Slobeend: Na dooi-intrede op 23-2 5 exx. fouragerend in de Wijkerbroekse Uiterwaard
13. Bergeend: 1 waarneming op 13-2 1 ex. overvliegend pont
14. Toppereend: Een onbevestigde waarneming op 23-2. Twee mannetjes en 1 vrouwtje. Bij het vrouwtje de kenmerkende witte snavelbasis niet gezien dus geen zekerheid. Wel is drie dagen later een vrouwtje enkele honderden meters verder gezien.
15. Kuifeend: Overal op de Lek aanwezig. Tijdens de vorst werden \pm 60 exx. op de Rivierkruising gezien.
16. Tafeleend: Af en toe in kleine groepjes op de Lek; tijdens de vorst werden \pm 65 exx. op de Rivierkruising waargenomen.
17. Brilduiker: Met strenge vorst 1 mannetje tussen Irenesluis en Rivierkr.
18. Grote zaagbek: Regelmatig op de Lek in aantallen van 1 tot 15 exx.
19. Nonnetje: Nooit meer dan 10 exx. bij de Lek; op de Rivierkruising aantallen tot 40 exx.
20. Buizerd: Nooit meer dan 4 exx. over het gehele gebied.
21. Sperwer: 1 waarneming op 12-2 2 exx. overvliegend Rivierkruising
22. Torenvalk: In de B-chemse Waard maximaal 2 exx. aanwezig; bij de Wijkerbroekse Uiterwaard 2 exx. aanwezig en bij Ravenswaay eveneens 2 exx. aanwezig.
23. Slechtvalk: Op 7-2 1 ex. waargenomen Bosscherwaard
28. Scholekster: Na dooi-intrede enkele exx. bij de Lek aanwezig.
31. Bonte strandloper: Op 27-2 1 ex. Wijkerbroekse Uiterwaard.
32. Wulp: Gedurende jan. en febr. regelmatig 10 tot 20 exx. fouragerend in de Bosscherwaard nabij de Steenfabriek.
33. Grutto: Na dooi-intrede overal aanwezig.
- 34.)
- 35.) "meeuw" Bij de Rivierkruising is een meeuwslaapplaats van \pm 1500 exx.
- 36.)
39. Steenuil: Op 26-2 1 ex. waargenomen op een stal in de B'chemse Waard
42. Witte kwikstaart: Na dooi-intrede dagelijks exx. op trek gezien
52. Grote lijster: 1 waarneming op 22-1 in de B'chemse Waard (Lekdijk-Oost)
56. Boomkruiper: Op 12-2 1 zingend ex. aan de Lekbandijk (Ravenswaay)
59. Sijs: Regelmatig waargenomen, af en toe groepjes op trek.
60. Bontbekplevier: Op 27-2 1 ex. in de Wijkerbroekse Uiterwaard.

Dit verslag is samengesteld door Marcel van der Tol
Belvederelaan 2 - Beusichem.

Waarnemingen bijeengebracht door: Joost Woudstra, Theo de Jong, Dhr. Staal, Henkjan Kievit en Marcel v/d Tol. Verder van waarnemingen uit het kaartsysteem van waarnemingen van de N.V.W.C. onder beheer van Kars Veling.

Marcel van der Tol.

BEUSICHEMSE WAARD 1:8300

"VOGELBESCHERMING"

Uitslag referendum Vogelbescherming

Tijdens de Algemene ledenvergadering van 3 juni j.l. werd de uitslag van het referendum inzake de standpuntbepaling van Vogelbescherming ten aanzien van de jacht op vogels bekend gemaakt.

Het bleek dat er 1529 geldige stemmen waren uitgebracht dus ongeveer 10 % van de leden had gebruik gemaakt van het stemrecht.

<u>De uitslag was:</u>	<u>absoluut</u>	<u>%</u>
1 men acht uitsluitend beroepsjacht aanvaardbaar	6	0,4
2 men acht uitsluitend sportjacht aanvaardbaar	19	1,2
3 men acht uitsluitend beheersjacht aanvaardbaar	825	53,6
1+2 zowel beroeps- als sportjacht aanvaardbaar	6	0,4
1+3 zowel beroeps- als beheersjacht aanvaardbaar	120	7,8
2+3 zowel sport- als beheersjacht aanvaardbaar	69	4,5
1+2+3 zowel beroeps- als sport- als beheersjacht aanvaardbaar	157	10,2
4 men acht jacht nimmer aanvaardbaar	326	21,2
5 men heeft geen mening	1	
ongeldig	11	0,7
Totaal:	<u>1540</u>	<u>100,0 %</u>
	=====	=====

Het is de vraag of de uitslag representatief is voor de mening van de leden. Statistisch gezien is de uitslag niet representatief omdat dan minstens 50 % van de leden hun stem hadden moeten uitbrengen. Het bestuur van Vogelbescherming gaat er gelukkig vanuit dat iedereen kans heeft gehad om te stemmen en het standpunt zal dus beheersjacht worden (53,6 %). Hoewel het bestuur de groep die nimmer jacht aanvaardbaar vindt (21,2 %) ook niet uit het oog mag verliezen.

Persoonlijk vind ik de uitslag van het referendum zoals die nu voor ons ligt de enige juiste uitslag voor Vogelbescherming, want Vogelbescherming moet trachten het begrip "bescherming" voort te dragen en dat kan niet als men in de statuten heeft staan dat men voor bepaalde vormen van jacht is.

Beheersjacht onder de strengste voorwaarden is wel het uiterste.

Vogelbescherming moet zich echter niet laten verleiden door de jagers met het bekende argument hunnerzijds dat zij altijd al beheersjacht hebben uitgevoerd en thans nog doen.

In de ledenvergadering in het najaar zal de uitslag nogmaals aan de orde komen en zal er een statutenwijziging plaatsvinden.

Misschien is het nu eindelijk zover dat aan het gekrakeel een einde is gekomen en dat Vogelbescherming zich met volle kracht werpt op de doelstelling "het beschermen van vogels".

Harry v.d. Warenburg.

Er zijn nog steeds enkele posters betreffende uilen en hun bescherming verkrijgbaar op Triosingel nr. 27 à f 2,50

Kraaien, eksters en een meerkoet

Stond in het vorige blad een uitvoerige verhandeling over de vondsten van vergiftigde vogels en kon op het laatste moment de uitslag van de eerste vondst nog geplaatst worden, thans is de uitslag van de laatste vondst bekend.

Naar aanleiding van de uitslag van de eerste vondst is er een artikeltje verschenen in de Culemborgse Courant.

Uit de hieronder volgende berichtgeving van het C.D.I. te Rotterdam blijkt dat ook deze kraaien vergiftigd waren d.m.v. alfachloralose, de analyse t.a.v. de meerkoet was negatief, dus waarschijnlijk is deze niet vergiftigd. Maar het blijft wel een vreemde zaak dat er 2 dode meerkoeten op de plaats lagen waar ook de dode kraaien zich bevonden.

Wij vragen iedereen ook in de toekomst attent te blijven op dit soort kwalijke zaken.

bonte kraai

CENTRAAL DIERGENEESKUNDIG INSTITUUT

AFDELING ROTTERDAM

PROF. POELSLAAN 35, 3028 EP ROTTERDAM

Telefoon 010-153911, Postbus 6007, 3002 AA Rotterdam

Postrekening 366700 ten name van het Centraal Diergeneeskundig Instituut te Lelystad

De heer G. van Ginkel
Detachement Veldpolitie
Dorpsstraat 186
3925 KH SCHERPENZEEL

Uw kenmerk	Uw brief van	Ons kenmerk	Datum
		4/71191/71239/Lie/RvD	19 juni 1978
Onderwerp:	<u>Onderzoek Vogelsterfte 1978</u>		Bijlage(n)
	Geval sterfte kraaien + meerkoet, Beusichem, ca. 24 april 1978; orgaanmateriaal 2 kraaien + 1 meerkoet ontvangen 3-5-1978 annex restanten van 3 eieren, ontvangen 24-4-1978.		

In vervolg op de uitslag van het vooronderzoek door onze afd. Pluimveeziekten te Doorn, bericht onder no. 71239 d.d. 26-4-1978, en tevens in samenhang met onze eerdere berichtgeving aan de heer V.d. Warenburg onder no. 71191 d.d. 6-6-1978 luiden de definitieve resultaten van het chemisch-toxicologisch onderzoek als volgt:

Analyses op alfachloralose door middel van gaschromatografie:

	<u>alfachloralose</u> (mg per kg ongedroogd materiaal)
maaginhoud kraai 1 :	400
maaginhoud kraai 2 :	200
maaginhoud meerkoet :	negatief
restant inhoud ei 1 :	140.000 (= 14%)
restant inhoud ei 2 :	40.000 (= 4%)

Het was in dit geval voldoende te volstaan met de analyses van twee van de drie eieren, mede gezien het arbeidsintensieve karakter van deze analyses. Daar de eieren bij ontvangst gebroken waren konden slechts restanten van aan de schaalfragmenten klevende substantie worden geanalyseerd. De vastgestelde gehalten aan alfachloralose vormen dus geen gemiddelde waarde over de gehele ei-inhoud.

In alle drie de eieren bevond zich een rose kleurstof, toegepast als waarschuwingkleur in alfachloralosepreparaten. De eischalen vertoonden injectie-gaatjes, die waren afgedicht.

Conclusie:

De doodsoorzaak van de beide kraaien is een alfachloralosevergiftiging. De bron van de vergiftiging is gelegen in met alfachloralose behandelde eieren, uitgelegd ter bestrijding van bepaalde soorten vogels.

- / -

Gelieve bij beantwoording ons kenmerk en datum te vermelden.

Commentaar

Reeds bij hernaling zijn op grond van onze onderzoekbevindingen in het project Vogelsterfte ernstige bezwaren tegen de toepassing van deze z.g. chloralose-eieren geuit, met name het optreden van indirecte vergiftigingen van andere diersoorten dan waartegen dit middel is gericht, in het bijzonder ook van roofvogels. Buitendien zijn ons inziens de beweegredenen voor het gebruik van dit middel - waar dit gericht is tegen eksters en kraaiachtigen ter bescherming van het jachtbelang - aan ernstige twijfel en kritiek onderhevig.

Volgens onze informatie zouden thans op grond van deze bezwaren geen vergunningen meer verleend worden voor het uitleggen van chloralose-eieren.

Ir. C.G. van Lieshout

i.o. Pluim

Afschrift:

- de heer H.J.H. v.d. Warenburg
Natuur en Vogelwacht
Triosingel 27
Culemborg
- de heer N.A. de Haan,
Ned. Ver. tot Besch. v.
Vogels
Driebergseweg 16b
Zeist
- C.D.I. te Doorn

Inleiding

Op bovenstaande data werd de Wijkerbroekse uiterwaard bezocht, en de waargenomen vogels genoteerd.

Tot 1977 was bovenstaand gebied nog een mooi stukje uiterwaard, die voor het grootste gedeelte begroeid was met riet.

In het najaar van 1977 werd het gebied landschappelijk geheel vernield, toen met behulp van een bulldozer meer dan de helft geegaliseerd werd. Alle begroeiing was weggehaald, zodat er een modderige troep achterbleef. In het voorjaar van 1978 ontstonden er plasjes, en het geheel kreeg een slijkerig karakter.

Het gedeelte dat ongemoeid was gelaten, is voor de helft ingenomen door een uiterwaardplas.

Het gehele gebied is slechts enkele hectaren groot, en vanaf de dijk zeer goed te overzien.

Het is gelegen langs de Lek, ten oosten van pontveer Reusichem.

Medewerkers

De volgende personen hebben gegevens geleverd;

T.de Jong (27-2), H.v.d.Tol (10 en 11-3), B.Lucas (13 en 14-3) en K.Veling (12, 13 en 14-3).

Waargenomen soorten

1. Rodaars
Op 12 en 13-3 werden 2 ex. gezien in de grote uiterwaardplas.
2. Blauwe reiger
3. Knobbelzwaan
4. Grauwe gans
Op 12 en 14-3, zat een ex. op een eilandje in de grote plas.
Het kan zijn dat het hier een niet helemaal gezond ex. betrof, hoewel hij op 12-3 wel wegvloog.
5. Wilde eend
6. Pijlstaart
12-3, 1 ex. grote plas.
7. Smient
8. Zomertaling
Bij de slijkerige plasjes op 11-3 één paar, op 12-3 een ♂ ex..
9. Wintertaling
10. Tafeleend
11. Bergeend
Op 10-3 verbleven 2 ex. in het gebied, terwijl een dag later er een ex. vliegend over de Lek werd gezien.
12. Slobeend
13. Buizerd
Op 27-2 werden 5 ex. gezien, die steeds hoger cirkelden. Toen op 12-3 1 ex. laag over de waard zeilde, vloog daar alles de lucht in.
14. Torenvalk
15. Waterhoen

16. Neerkoet
17. Scholekster
18. Kievit
19. Bontbekmevier
 Waargenomen resp. 27-2 1 ex., 10-3 5 ex., 11-3 30 ex. (daalden in één groep neer), 12-3 8 ex., 13-3 8 ex., 14-3 2 ex..
20. Bonte strandloper
 Resp. 27-2 1 ex., 10-3 3 ex., 11-3 6a7 ex., 12-3 5 ex., 13-3 6 ex..
 Op 14-3 werd geen enkele bonte strandloper gezien.
21. Watersnip
 Meestal zaten er zo'n 15a20 ex. verspreid over het slik.
22. Grutto
23. Tureluur
24. Kemphaan
 27-2 2 ex., 10-3 1 ex., en 12-3 3 ex..
25. Mulp
26. Kokmeeuw
27. Zilvermeeuw
28. Stormmeeuw
29. Houtduif
30. Veldleeuwerik
31. Graspieper
32. Oeverpieper
 Op 10 en 11-3 werd er steeds een ex. waargenomen (v.d. Tol, Bosboom).
 Mogelijk zaten er toen reeds meerdere ex. maar zijn ze over het hoofd gezien. Op 12-3 werden maar liefst 4 ex. gezien, die op het slik vlak onder de dijk aan het fourageren waren (Veling).
 Op 13-3 werd het gebied ook vanaf de andere kant benaderd. Toen zaten 2 Oeverpiepers bij de sintelhopen langs de Lek. Langs de dijk werden toen ook nog 4 ex. gezien, zodat hun aantal toen op 4 tot 6 ex. geschat werd, (Lucas, Veling). Op 14-3 werden weer 4 ex. gezien (idem).
33. Waterpieper
 De eerste waarneming was op 12-3, toen een ex. uit de kant van de dijk naar het eiland in de grote plas vloog. Hij bleef daar wel 10 min. zitten en was goed te bekijken. Erg opvallend waren de witte buitenste staartpennen doordat hij z'n staart nogal "scheef" hield. De kleur was niet grijs-groen-bruin als een oeverpieper, doch meer lichtbruin. De donkere poten onderscheidden hem van de graspieper, terwijl hij ook duidelijk groter was. Na een tijdje vloog hij weer naar de dijkkant, waar hij samen met enkele graspiepers aan de waterkant ging fourageren (Veling).
 Op 13-3 werd dit ex. weer gezien, nu op een strandje tussen 2 kribben langs de Lek. Ook nu waren de witte buitenste staartpennen het belangrijkste kenmerk (Lucas, Veling).
34. Witte kwikstaart
35. Ekster
36. Spreeuw
37. Zwarte kraai

16. Neerkoet
17. Schoulekster
18. Kievit
19. Bontbekmevier
 Waargenomen resp. 27-2 1 ex., 10-3 5 ex., 11-3 30 ex. (daalden in één groep neer), 12-3 8 ex., 13-3 8 ex., 14-3 2 ex..
20. Bonte strandloper
 Resp. 27-2 1 ex., 10-3 3 ex., 11-3 6a7 ex., 12-3 5 ex., 13-3 6 ex..
 Op 14-3 werd geen enkele bonte strandloper gezien.
21. Watersnip
 Meestal zaten er zo'n 15a20 ex. verspreid over het slik.
22. Grutto
23. Tureluur
24. Kempkaan
 27-2 2 ex., 10-3 1 ex., en 12-3 3 ex..
25. Mulp
26. Kokmeeuw
27. Zilvermeeuw
28. Stormmeeuw
29. Houtduif
30. Veldleeuwerik
31. Graspieper
32. Oeverpieper
 Op 10 en 11-3 werd er steeds een ex. waargenomen (v.d. Tol, Bosboom).
 Mogelijk zaten er toen reeds meerdere ex. maar zijn ze over het hoofd gezien. Op 12-3 werden maar liefst 4 ex. gezien, die op het slik vlak onder de dijk aan het fourageren waren (Veling).
 Op 13-3 werd het gebied ook vanaf de andere kant benaderd. Toen zaten 2 Oeverpiepers bij de sintelhopen langs de Lek. Langs de dijk werden toen ook nog 4 ex. gezien, zodat hun aantal toen op 4 tot 6 ex. geschat werd, (Lucas, Veling). Op 14-3 werden weer 4 ex. gezien (idem).
33. Waterpieper
 De eerste waarneming was op 12-3, toen een ex. uit de kant van de dijk naar het eiland in de grote plas vloog. Hij bleef daar wel 10 min. zitten en was goed te bekijken. Erg opvallend waren de witte buitenste staartpennen doordat hij z'n staart nogal "scheef" hield. De kleur was niet grijs-groen-bruin als een oeverpieper, doch meer lichtbruin. De donkere poten onderscheidden hem van de graspieper, terwijl hij ook duidelijk groter was. Na een tijdje vloog hij weer naar de dijkkant, waar hij samen met enkele graspiepers aan de waterkant ging fourageren (Veling).
 Op 13-3 werd dit ex. weer gezien, nu op een strandje tussen 2 kribben langs de Lek. Ook nu waren de witte buitenste staartpennen het belangrijkste kenmerk (Lucas, Veling).
34. Witte kwikstaart
35. Ekster
36. Spreeuw
37. Zwarte kraai

38. Kauw

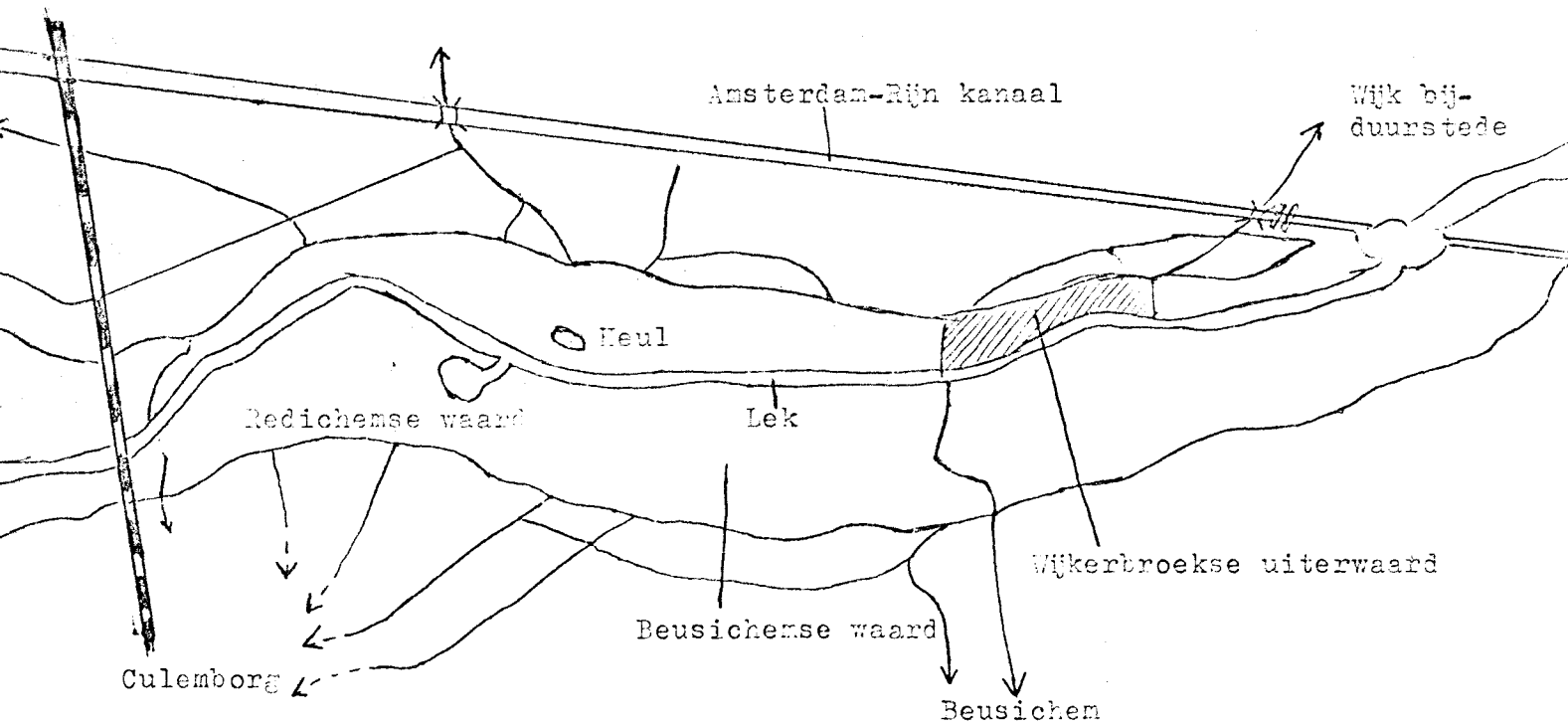
39. Kerel

40. Huismus

41. Rietrons

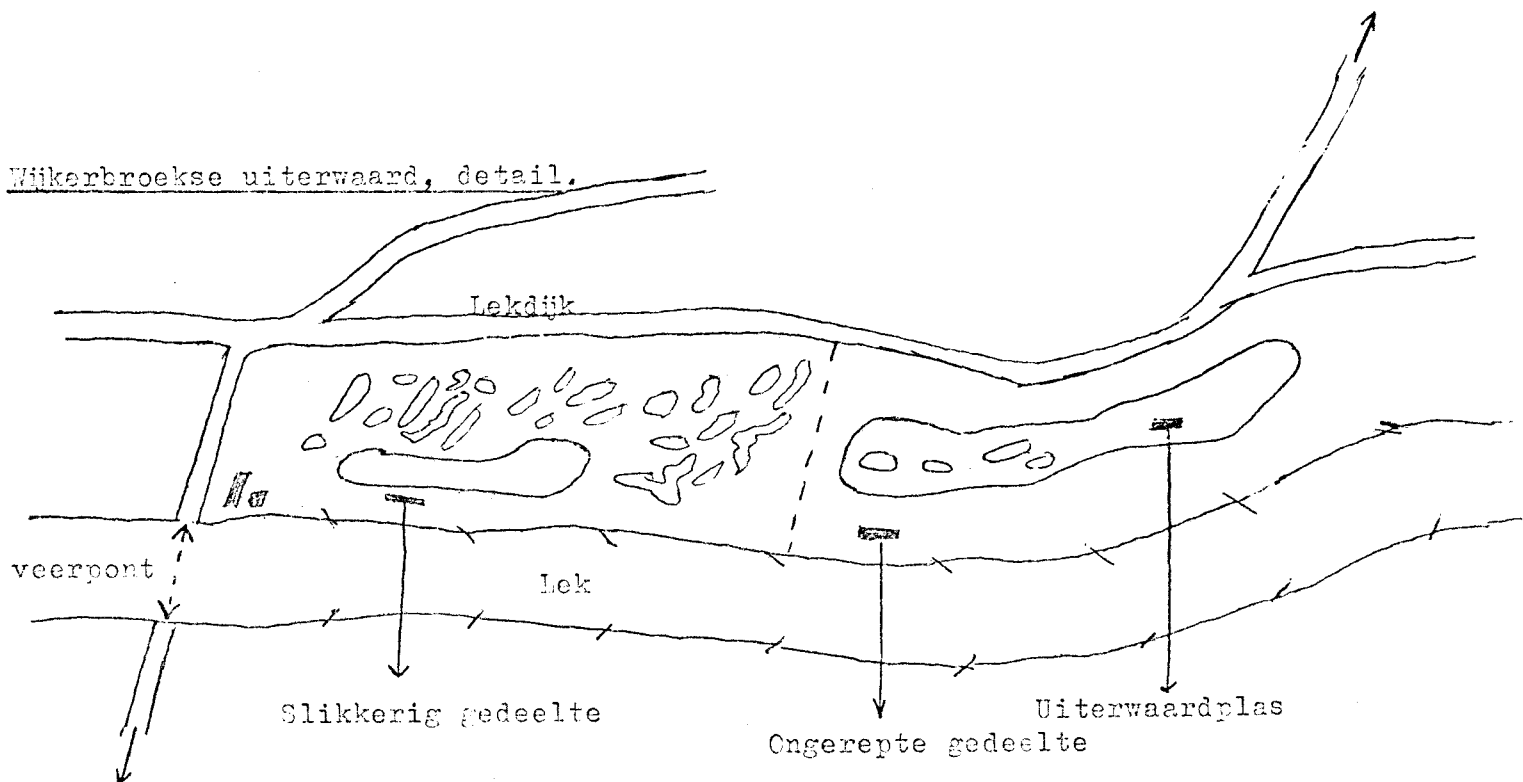
Ook deze soort fourageerde regelmatig op het slik. Het betrof dan steeds mannelijke ex..

Op onderstaande kaartjes staat het betreffende gebied aangegeven: schematisch.

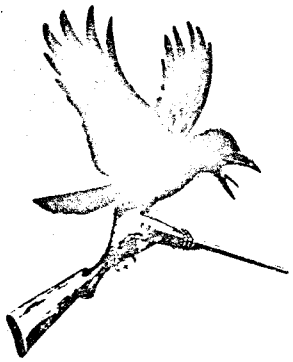
Wijk bij duurstede

Wijkerbroekse uiterwaard, detail.

Beusichem

Rabiës en de vos

Er waren twee deskundigen betreffende rabiës (hondsdolheid) door Kritisch Faunabeheer uitgenodigd op het vossensynposium, te weten: de dierenarts Vermeulen en Dr. Krumbiegel. De heer Vermeulen is verbonden aan het ministerie van volksgezondheid en Dr. Krumbiegel is een bekend Duits zoöloog en rabiësdeskundige.

Rabiës oftewel hondsdolheid is een vreselijke ziekte die gelukkig maar weinig voorkomt in Nederland. De eigenlijke naam, hondsdolheid, dankt deze ziekte aan het feit dat het voor het eerst bij honden werd waargenomen.

De hond is in West-Europa de belangrijkste overbrenger naar de mens van deze ziekte. Maar in Europa vormt het reservoir van het virus, dat een hersenontsteking veroorzaakt, de vos.

In andere delen van de wereld zijn het vaak andere soorten dieren die het reservoir vormen zoals bijv. de wolf en in Zuid-Amerika de bloedzuigende vampiers (soort grote vleermuizen).

De vos vormt het reservoir van waaruit de ziekte overgebracht wordt op andere dieren vooral loslopende honden en katten, maar ook wel schapen, koeien enz. Zover bekend is er nog nooit een mens direkt door een hondsdolle vos besmet, maar altijd via een besmet huisdier.

In 1974 is rabiës sinds jaren weer in ons land geconstateerd en met name in het grensgebied met Duitsland. In de jaren zestig zijn er in Nederland enkele mensen overleden aan rabiës, wat het gevolg was van het ontsnappen van een geïmporteerd wit hondje dat besmet was.

Het zijn bijna altijd zwervende vossen die met het virus besmet zijn. Vossen met een vast gebied blijken veel minder "vatbaar" voor het virus. Het grootste gevaar komt dus van zwervende vossen die de grens overkomen. Waarom zij de grens overkomen is een moeilijke vraag. Een mogelijk antwoord is misschien de jacht op de vos. Waarom zult u zeggen? De vos wordt toch immers ook bejaagd door het gevaar van rabiës. Ja, maar waarschijnlijk heeft dat een averechts gevolg dan de eigenlijke bedoeling.

Wanneer een vos met een vast gebied (territorium) afgeschoten wordt komt er een

stuk gebied vrij voor andere vossen. En wat gebeurt er. Er is een soort van opschuifstelsel aan het ontstaan.

Doordat veel territoria vrijkomen is er een soort immigratie aan het ontstaan vanuit het oosten van het land. De opengevallen plaatsen worden dus overgenomen door vossen uit het oosten en met name uit Duitsland.

In Duitsland komt veel rabiës voor.

In de loop der jaren kwam de ziekte steeds dichterbij de grens en de laatste jaren heeft het de grens op diverse plaatsen overschreden. Het is dus de vraag of de bestrijding van rabiës d.m.v. de jacht op de vos wel een gezonde zaak is.

Er zijn betere manieren om rabiës te bestrijden. Enkele voorbeelden: invoer van honden en katten mag alleen plaatsvinden onder de strengste voorwaarden zoals minstens een maand ingeënt zijn tegen hondsdolheid. Inenting van al onze honden en katten tegen rabiës, maar juist de zwervers vormen het probleem omdat zij het meest gevaar lopen met rabiës te worden besmet.

Een andere mogelijkheid ter bestrijding is het inenten van de vos zelf. Misschien een beetje een rare gedachte, maar het is nog niet zo'n gek idee want de vos is de bron van de ziekte.

In Amerika en Canada worden volop proeven genomen om met ingeënt vlees wolven te immuniseren. En deze proeven hebben aangetoond dat het kan. De vos is een aaseter dus waarom zullen we het in Europa niet proberen.

Hoe is rabiës te herkennen. De meesten weten dat hondsdolheid iets met schuim te maken heeft. Maar dit verschijnsel treedt vaak pas op in het laatste stadium van de ziekte.

Enkele kenmerken van rabiës bij de belangrijkste overbrenger de hond zijn: de hond wordt nukkig en weerspannig, laat voedsel staan en probeert juist onverteerbaar materiaal te eten, gaat vaak zwerven, vermagert snel, is gevaarlijk vanwege de bijtacht, blaft met veranderd geluid, tong uit de bek en uit de mondhoeken druipt veel speeksel, tenslotte volledige uitputting. De dood treedt binnen enkele dagen na de eerste ziekteverschijnselen in. Ook zijn dit kenmerken die bij andere besmette dieren voorkomen. De bijtlust van besmette

dieren is gevaarlijk. De gevolgen zijn dat het virus overgebracht wordt door de zenuwbanen naar het centrale zenuwstelsel en veroorzaakt een hersenaandoening waaraan men sterft als niet tijdig ingegrepen wordt.

Het is overigens raadzaam om altijd naar een arts te gaan als men gebeten wordt door een hond of ander huisdier.

Gelukkig komt hondsdolheid in Nederland niet veel voor en de kans om er aan te sterven zijn uiterst klein, een op de zoveel miljoen.

Maar uit een Franse vertoonde film op het symposium bleek dat zowel de ziekteverschijnselen als de behandeling van de ziekte vreselijk zijn. Gelukkig daarom maar dat men zo bedachtzaam is op deze ziekte, maar het is de vraag of de vos daarvan de dupe moet worden.

Wij vinden van niet omdat er genoeg mogelijkheden zijn om de gevaren van rabiës tot het uiterste te beperken.

Het tot het uiterste kort houden van de vos (oftewel bijna een totale uitroeiing) zoals de heer Vermeulen ons vertelde, hoort daar niet bij.

Vossen met een vast gebied vormen bijna geen gevaar, in tegenstelling tot de zwervers.

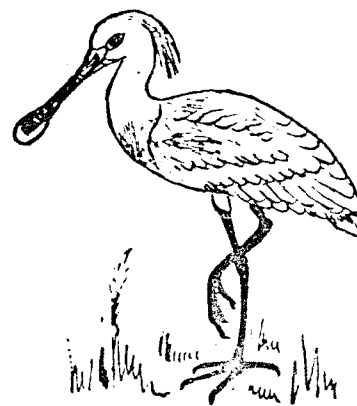
En eerder in dit artikel is al gewezen op het averechtse gevolg van een te sterke jachtdruk.

In de volgende HAK-AL iets meer over de vos en de jacht.

Harry en Jilles van de Warenburg.

kraanvogel

lepelaar

Verslag plantenexcursie naar "De Put". (I)

Zaterdag 24 juni j.l. was er een plantenexcursie naar "De Put" bij Buren. Ondanks het koude en natte weer was er een opkomst van 16 moedige mannen en vrouwen.

We hebben behoorlijk veel gezien, o.a.:

bonte paardestaart

aardbeiklaver

trilgras

vleeskleurige orchis (uitgebloeid)

breedbladige wespenorchis

moeras wespenorchis

goudhaver

grote boterbloem

zeegroene zegge

kattedoorn

moeras walstro

St. Janskruid

Enkele jongens vonden een duffe libelle, die we meegenomen hebben naar huis.

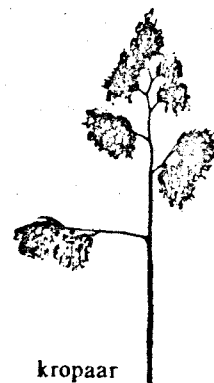
Gerard Jansen heeft hem gedetermineerd; het was een *Orthetrum cancellatum*.

Het is een van de grotere libellesoorten.

Opvallend voor het geslacht *Orthetrum* is de blauwe waas over het achterlijf.

De gevonden soort komt in laagveen gebieden talrijk voor en is eveneens op zandgrond bij schaars begroeide oevers vrij talrijk waar te nemen.

Om half één hebben we hem weer laten vliegen bij het slootje, tussen het riet, aan de Parklaan.

krobaar

kruipertje

beemdgras

witbol

engels raigras

Han Jansen.

riet

Omdat het zulk slecht weer was besloten we vanaf het Jach met de auto naar Buren te gaan. En terwijl we op de man wachtten die ons rond zou leiden, begonnen we alvast wat te inventariseren.

Toen de gids gearriveerd was, splitsten we ons in 2 groepen die hij om de beurt meenam "het verboden gebied" in.

We liepen in ganzenmars om de vleeskleurige en moeraswespenorchissen niet te vertrappen. Even later liepen we door een veld waar het zeldzame hondstarwe groeide. Wat verder was een heel weiland met kiemgras. In een meertje ernaast groeide veenwortel. Toen was het tijd om terug te gaan want de andere groep stond te wachten. Hieronder een overzicht van de soorten die gezien zijn:

rolklaver

pitrus

gele lis

grote ratelaar

wolfspoot

veldlathyrus

moeras vergeetmijnietje

brunelle

bitterzoet

St. Janskruid

breedbladige wespenorchis

bereklaauw

moeraswespenorchis

5-vingerkruid

vleeskleurige orchis

akkerhoningklaver

kiemgras

rode klaver

kruipwilg

witte klaver

moerasspirea

kleine klaver

bonte paardestaart

paardebloem

valeriaan

vogelwikke

wilde margriet

heermoes

heermoes

knoopkruid

4-zadige wikke

scherpe fijnestraal

paarse smeewortel

timothee-gras

grote boterbloem

stekelzegge

koolzaad

madeliefje

ruige zegge

gewone helmbloem

grote lisdodde

kleefkruid

hondstarwegras

akkerdistel

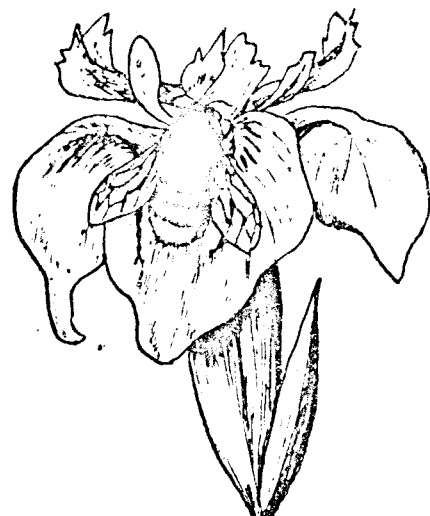
zilver schoon

veenwortel

wilgeroosje

rietzwenkgras

kattedoorn

gele lis

Excursies

In het excursieprogramma van juli en augustus staan een tweetal excursies opgenomen die een nadere toelichting nodig hebben.

Ten eerste de roei-excursie van zondag 16 juli a.s. naar de Kievitsbuurt. De Kievitsbuurt is gelegen in het plassengebied in Utrecht en zeker bekend bij de mensen die meegeweest zijn met de roei-excursie van enkele jaren geleden. De Kievitsbuurt is een geweldig mooi gebied met veel riet- en watervogels waaronder roerdomp, wouwaapje, fuut, kleine en grote karekiet enz.

roerdomp

Voor diegenen die niet op vakantie zijn zeker aan te raden. In principe gaan we op de fiets. Als er auto's beschikbaar zijn kunnen de jongsten onder de deelnemers misschien meerijden. Het vertrek per fiets is vanaf het Jach om zes uur 's morgens. Het vertrek van eventuele auto's wordt nog nader bepaald. De kosten bedragen ongeveer 5 gulden voor het betalen van de roeiboten en een kop koffie onderweg.

Opgelet: Omdat de roeiboten van te voren besteld moeten worden, moet iedereen zich vooraf opgeven om mee te kunnen.

Dan kunnen eventuele wijzigingen, van vertrek e.d. ook tijdig medegedeeld worden.

wouwaapje

Opgeven tot uiterlijk maandag 10 juli mogelijk bij Gerard van Zuylen, Zandstraat 32 A, Culemborg, tel.: 03450 - 3922.

Wie zich later aanmeldt mist letterlijk en figuurlijk de boot.

Zaterdag 12 augustus gaan we bij goed weer naar de welbekende Flevopolder. Nu eens niet met de bus maar op de fiets. Op de fiets zul je zeggen, die zijn van lotje getikt. Nee, want op de fiets zie je niet alleen meer maar het is ook gezonder. Maar, maar het is geen lichte fietstocht. Niemand fietst buiten prof-wielrenners 125-250 km. op een dag en daarom zijn er enige voorwaarden voordat je meegaat.

Ten eerste moet je over een goede fiets beschikken, een redelijke fietsconditie en ten tweede over een goede wil.

Neem voldoende brood mee voor de gehele dag. We verwachten niet met het avondeten thuis te zijn. Ook geldt voor een bak koffie meenemen.

Vertrek 's morgens om 6 uur, terugkomst 's avonds rond zeven uur, dus zorg voor de nodige proviand en vergeet je kijker en regenkleding niet.

Voor plakspullen wordt gezorgd, want een bezemwagen is er niet

Wij hopen de goede vogelaar en fietsliefhebber niet te hebben weerhouden om zaterdag 12 augustus mee te gaan naar de Flevopolder, kortom grijp je kans en fiets mee.

Voor meer inlichtingen Gerard van Zuylen, Zandstraat 32 A en Harry v.d. Warenburg, Triosingel 27 te Culemborg.

Tot ziens op zondag 16 juli en zaterdag 12 augustus a.s.

-X-X-X-X-X-X-X-X-X-

Nestkastennieuws

In het vorige blad vertelden we dat alle torenvalkenkasten gecontroleerd zouden worden. Nu, dat hebben we de afgelopen 3 weken dan ook gedaan. Niet, zoals in voorgaande jaren gebruikelijk was, met de ladder, maar met een spiegel aan een hengel.

Dit bespaart veel tijd en slepen met een ladder door grienden en 2 meter hoge brandnetels. Het werken met de spiegel gaat zo goed dat we besloten hebben in het najaar nog enkele t.v.-kasten te plaatsen op geschikte plekken. Het slepen met de ladder vergde zoveel tijd dat we niet meer dan 25 kasten konden bijhouden in het broedseizoen vanwege de korte tijdsperiode van pakweg 4 weken.

Het schoonmaken van de kasten gebeurt natuurlijk wel met de ladder, maar dat kan uitgesmeerd worden over meerdere maanden.

"Wie nog een geschikte plaats weet voor een t.v.-kast kan dat opgeven bij een van de onderstaande personen. Het blijkt ook dat hier en daar t.v.-kasten hangen die niet van ons zijn. Voor ons totaalbeeld en voor het ringen zouden we graag weten waar deze kasten hangen. Dus even een seintje."

Het controleren:

Van de 29 kasten zijn er 28 gecontroleerd. Eén kast bleek verdwenen met het populierenbosje waarin de kast zich bevond erbij. Vorig jaar waren er nog 3 torenvalken in grootgekomen.

Van de 28 kasten zijn er 10 bezet. Er zijn ook kasten die blijkbaar alleen als vreetplaats gebruikt worden vanwege de prooiresten en braakballen.

In ongeveer 36 % van onze t.v.-kasten wordt dus gebroed.

Het aantal jongen was 11 (misschien 12 ?), het aantal eieren 9 (waarvan 2 in kasten waar zich al jongen bevonden, dus "vuile" eieren.).

Een torenvalk zat zo vast op het nest dat we besloten hem niet te verstoren. Deze had waarschijnlijk eieren dus gaan we deze begin juli op jong controleren.

Een van de kasten leek onbezet, maar toen de spiegel omhoog ging vloog een torenvalk uit de kast en raakte de spiegel (gelukkig zonder gevolgen).

In de kast bevonden zich drie pas uitgekomen jongen.

Het eindresultaat zal waarschijnlijk slechter zijn dan vorig jaar toe er ruim 30 jonge torenvalken uitgevlogen zijn. Het aantal broedpaar is ongeveer hetzelfde als vorig jaar maar de produktie is minder. Normaal is 4-6 jong, dit jaar is 2 à 3 jong per bezette kast normaal. In een kast bevond zich zelfs maar één jong. Ook zijn de torenvalken later in het seizoen aan het broeden geslagen dan normaal.

Dick Jonkers van het R.I.N. (Rijksinstituut voor Natuurbeheer) deelde mee dat het een slecht muizenjaar is, dus minder voedselaanbod, wat inhoudt een lagere produktie van eieren en jonge torenvalken. 1977 was een muizen topjaar. Ook aan de prooiresten in de kasten is te zien dat er minder muizen zijn.

Veel prooiresten zijn van vogels, vooral spreeuwen.

Het ringen:

Zaterdag 1 juli zijn we met Dick Jonkers de jonge torenvalken wezen ringen.

We konden jongen in 5 kasten ringen. De kasten waarin zich eieren bevonden worden binnen 2 weken bezocht en de jonge torenvalken geringd.

Totaal 11 jongen werden geringd. Twee jongen konden niet geringd worden omdat

ze ontsnapt, ze konden vliegen. Het derde jong kon nog voorzien worden van een ring maar vloog na in de kast te zijn teruggezet direkt weg.

Niet 11 (12?) jong zoals bij de controle, maar 13 jong. Een gecontroleerde kast bleek niet 2 (3?) jong te bevatten maar liefst 4 jong. Het is dan ook het topaantal van dit jaar.

Het ringen verliep snel en zonder problemen. We hopen over enkele jaren nog eens een terugmelding te krijgen.

We verwachten dat er dit jaar toch nog meer dan 20 jongen zullen uitvliegen, wat dan ondanks de lage produktie niet slecht is.

We kunnen ook wel stellen dat het met de torenvalk in ons gebied redelijk gesteld staat.

Een moeilijke vraag is natuurlijk hoeveel torenvalkenparen geen gebruik maken van deze kunstmatige broedgelegenheid, maar gebruik maken van natuurlijke nesten die van kraaien en eksters afkomstig zijn.

In de volgende HAK-AL hopen we meer te kunnen vertellen over het eindresultaat als alle jonge valken geringd zijn.

Enkele waarnemingen gedaan tijdens controles en ringen:

Jonge steenuil bij Fort Leerdam 25-6, 1-7 dood gevonden op vrijwel dezelfde plek.

dodaars gehoord bij plasje O.V.B. 1-7.

buizerd cirkelend boven Regulieren, Rijksstraatweg 1-7.

bospitsmuis aangetroffen in t.v.-kast.

ooievaar met jong te Schoonrewoerd.

purperreiger omgeving Aquoise Meer.

Tot de volgende keer,

Arie v.d. Ham, Ravelijnstraat 193

Harry Noordhuis, Ereprijs 27

Harry v.d. Warenburg, Triosingel 27

EXCURSIE - PROGRAMMA

Woensdag 5 juli 1978 - 20.00 uur

Vergadering Milieuwerkgroep in Het Kompas. Aanvang 20.00 uur

Zaterdag 8 juli - 08.30 uur

Plantenexcursie naar het Landgoed Mariënwaerdt. Vanaf Postkantoor.

Zondag 16 juli - 06.00 uur

Roei-excursie in de Kievitsbuurt te Breukelen.

Deze excursie gaat per fiets, eventueel kan hiervan worden afgeweken na overleg. In verband met het bestellen van de boten opgeven t/m

zondag 9 juli bij Gerard van Zuylen, - Zandstraat 32 A - Tel. 03450-3922

Zaterdag 5 augustus - 08.30 uur

Plantenexcursie naar de Lekoevers bij Tienhoven.

Deze dagexcursie gaat met auto's. I.v.m. aantal deelnemers opgeven bij Han Jansen - Akkerwinde 10 - Tel. 03450-5551

Zaterdag 12 augustus - 06.00 uur

Fietsexcursie naar de Flevopolder o.l.v. Gerard van Zuylen.

Niet alleen fanatieke vogelaars maar ook goede fietsers worden bij deze dagexcursie verwacht. Deze tocht van 150 km. (ongeveer) zal zeker vele bijzondere waarnemingen opleveren. Terug om \pm 19.00 uur.

Donderdag 17 augustus - 20.00 uur

Maandelijks bijeenkomst in Het Kompas

Zaterdag 19 augustus - 08.30 uur

Plantenexcursie naar de spoorsloot bij de Zeedijk.

Vrijdag 1 t/m zondag 3 september

Speciaal planten-week-end naar Kampina bij Oisterwijk.

Zie voor bijzonderheden elders in dit nummer.

Zondag 10 september - 08.00 uur

Excursie door De Regulieren o.l.v. Harry v/d Warenburg

Zaterdag 16 september - 07.00 uur

Excursie naar de Bolgarijen o.l.v. Kars Veling en Berry Lucas

Donderdag 21 september - 20.00 uur

Maandelijks vergadering in Het Kompas

Zaterdag 30 september - 08.30 uur

Paddestoelenexcursie naar Zoelen.

